Государственная библиотека СССР им. В. И. Ленина

72 гектар цхьан сменах, нормах 30 мара йоацача—иштта толам бацкхаб «Ингушский» совхозерча комбайнера Эрсеноева Юнуса.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙЧЕН МЕХАНИЗАТОРАШ, ХЬОКХАМ ЭЦА ЭРСЕНОЕВ ЮНУСАГАРА! СУХАЛБЕ ЯЛАТ ЧУЭЦАРА!

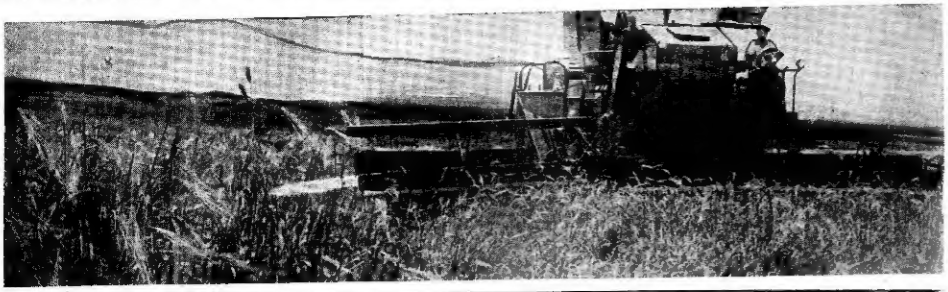

СИХХА ЧУЭЦА ЯЛАТ!

IАЛАЬМАТЕ бехктоккхамей сийлени дехкараш латт хIанз республика юртбоахама къахьегамхошта хьалхашка. Цхьайолча колхозашкей совхозашкей чуэца доладеннад ялат. ХIанале паччахьалкхен амбарашка кхьчай семилетка йохлагIча шерарча ялатий ээараш центнераш. Нохч-ГIалгIайчен юртбоахама къахьегамхоша шерра социалистически яхь йоаржаьй лоацача хана, доа ца деш деррига ялат чуийца лакха. Цар дика кхетаду из болх мел лоархIаме ба. ЧIоагIа къахьий-га хьалкхедаь ялаташ сихен доа ца деш чуэцарах дукхагIча даькъе тийша да ахархоша укх шера тIанийца доккхий декхараш толамца кхоачашдар.

Цудухьа дукхача болхамаша, кхетамца вIаштIехьа а баькха, дика дIаболабаьб из болх.

9408 гектара тIара ялат чуэца деза а укх шера Грозненски опорно-хьокхама шурий совхоз, хIаьта царех 5300 гектар кIа, 2300 гектар мукх. 10 балха дийнахьа чуэца лаьрхIад механизаторашa уж деррига ялаташ; 5 дийнахьа хьекха Iодахханизатораша уж деррига ялаташ хьел а ийца ерген вонх пхе дийнахьа касарах дада ялаташ хьел а ийца ерден. ХIана цар шоай дош дизза кхочашду — хIара денна заданеш тIехкхоачашъеш хьабоагIа уж. Ялаташ чуэмаш 45 комбайн я. Цар шин сменах болх бу.

Иштта дика ялат чуэца доладоьд республика дукхача боахамаша. Царех да Наурски, Шалла, иштта кхыча а производственни управленешкара боахамаш.

Хьинар айдена къахьегаш ба ялат дIайилеча элеваторашкара болхлой а. Цар деррига низаш тIадераадаьд шоай бехках из лоархIаме болх лаьгIлургбоацаш гIулакх вIаштIехьдаккхара.

ХIанзле гучабаьннаб ялат сихагIа чуэцара яьржача социалистически яхье доккхий толамаш доахаш бола комбайнераш, трактористаш. «Старо-Юртовский» совхозерча комбайнера Гойтамирова Сидека 42 гектар ялат хьекхад цхьан сменах, нормах 20 гектар мара хьакха ца дезача. Кхы а доккхагIа толамаш даьхад «Ингушский» совхозерча комбайнера Эрсеноева Юнуса. ЖВН-10 яха жатка лелаеча СК-4 яхача комбайнаца цо цхьан сменах 72 гектар ялат хьекхад, норма 30 гектар мара йоаццашехьа. Из боккха толам ба. Цар хьагойт болх дика вIаштIехьбаьккхача доккхий толамаш дехо йиш йолга. Республика беррига механизатораш денхарийла ба царца нийслуш къахьега.

Цхьабакъда, кхоачамбоацараш а да ялат чуэцича. Массанахьа а кхетамца пайда эцац техниках, мел эшачунца Iалашбаьбац механизатораш, нийслу комбайнаш еха латташ йола моттигаш а. Лира къовсам лоттабе беза цу тайпарча кхоачамбоацарашца. Хьалхарча деношка денз массайолча моттиге сухалбе беза ялат чуэцара. Оттаьча графиках, денна заданеш тIеккхоачашъеш бе беза болх. Укх шера дуаллийта йиш яц соахкара гIалаташ. Iалаьмате боккха лоархIам болаш да юкхьанца дена дикагIбарий опыт балха юкъейхьар.

Партийни, профсоюзни, комсомольски организацеш декхарийла я комбайнерашта юкъе шерагIа социалистически яхь йоаржае, баьча балха хIара денна итогаш ергйола гIулакх вIаштIехьдаккха. Кхашка массайолча моттигашка кхетамца вIаштIехьъаьккха хила еза гойтара агитаци.

Геттара чIоагIа терко е эзаш гIулакх да комбайнаш тIера ялат дIаоэар. Сайца латтийта йиш яц комбайнаш. Цу хьакъехьа боккха мах болаш да укх деношка Нохч-ГIалгIай автоуправлене Сунженски автобоахама шоферашa, ремонташ еча болхлоша, инженерашо, техникаша, гIулаккерча наха тIанийца социалистически декхараш. Автобоахама коллективо шийна хьадда социалистически декхараш тIа а яйцад, хIаьта 1964 шера хьувкъам хьокхаме, боа ца беш, лоацача хата чуэза баккхар духьа лаьцача яхье юкъе бахкара тIахьехаш беррига автомобилисташка кхайкарал а даьд. КПСС обкома бюрос могадаьд юртбоахама культураш чуэцара балхага автопарк хаинахьа кийчъьча Сунженски автобоахама коллективо дIадоладаь гIулакх, хIаьта республика автобоахамашта тIадилад 1964 шера хьувкъам ший хаинахьен лиекен чуоэара лаьцача социалистически яхьа юкъе гIолга. Шерра хьаллаца деза из гIулакх. Ялат дIаоэара болх геттара дика вIаштIехьбакхха беза.

Ялат чуэцеча хана шоай болх кхашка берзабе декхарийла я культпросветучрежденеш.

Хоза ха эттей вайна хIана. Ялат сихен доа ца деш чуэцара еррига торонаш йолаш я. Юртбоахама къахьегамхой, шерагIа йоаржае социалистически яхь!

МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВIАШАГIКХЕТА!

СЕРДАЛО

Свет

Советски Союза Коммунистически партий Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советей Министрий Советей орган. Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

№ 76 (3928). | Ера, 25 июнь 1964 шу. | Мах 2 кап.

Хьалхара центнераш

Урус-Мартана производствени управлене «Красноармейский» яхача совхоза кхашка сихбаь чуэцаш латт гурахьа бийна мукх. 8—10 балха дийнахьа укхаза чуэца дезаш 1814 гектар ка бола ялати ялата-бобови культураш я, хIаьта царех аханел совгIа яраш хьакхари ардари къаьста а долаш чуэцаргья.

Хьалхарча деношка чуийцача ялаташ хьахьекхар, укхаза уж дика кхедаь хилар. ХIара гектара тIара 43 центнер ялат дакхха лерхIаш ба механизатораш, хIоста Самбиев Абу-Рашид доа тийсза ва ший участкерча хIара гектара тIаре ше 46 центнер йоаккхаргхиларах.

Ялаташ чуэцара балха нормаш тIехкхоачашъю жаткай машинисташа Хачукаев Якъуба, Заурбеков Нувхьас, шоаш лела комбайнаш лехкача Аблураков Абуязийта, Далдаев Салмана, дукхача кхычар. Цар кхетамца лéладу кхашкара кемаш, балха ханах цхьаккха минут зехьа йоаяц.

Ялаташ сихагIа чуийца дахар духьа тIа-тIа шерагIа яржаш латт жаткай машинисташтен комбайнераштен юкъара социалистически яхь.

О. АРЗАЕВ.

КЪАХЬЕГАМА ВАХТЕ

Коммунистически къахьегама сийлен цIи лелаеш я автогенно-карбидни завода кислородни цеха коллектив. Къахьегама вахте а этта хьинаре къахьегаш ба аппаратчикаш ин. Маленьков, Воробьев, машинисташ ин. Долганчук, Петров, кхыбараш.

Цига арахеца продукци вей республикхе меттала кхычахьа а дIаухийт. ХIара сахьата бIаьш кубически метраш кислород арахец цар. Планал совгIа байнача бетта арахийца из лоархIаме продукци ээараш кубически метр я.

Азот арахецара болх а дика вIаштIехьбаьккхаб. Бедала лаьрхIа дIадохийт из химически комбинате, ацетоно-бутиловни Новогрозненски заводашка, цига шерра пайда эц цох.

В. СЕРГЕЕВ.

ВЦСПС Президиуме

«Совхозашка къахьегама книжкаш лéладара бокъонаш телхаяра хьакъехьарча» дашага хьежай ВЦСПС Президиум. Техкачул тIехьагIа гучадаьннад болхамашкарча берригача болхлоеки гIулакхерта нахахи даьлагIа дакъа гарте барий уж доацаш хилар. Заседане цу тайппара белгалдаьхар цу документаш тIа харцахьа йоазош деш, уж дIателарен доададерен порядок телхаеш йола моттигаш кIезига ца хилар. ХIаьта из бахьан долиш совхозашке балхаш даь тоьал дукха нах шоашта пенси хьожадайта ба социальни обеспечение органашка хочa кана далеча хьала тIа хул.

Юртбоахама продукташ яхарен кийчъярен республикански министерствашa, краевойн областнойн управленеша, хIаьта иштта производственни совхозно - колхозни (колхозносовхозни) управленеша а йоагIача тайппара уйла яц къахьегама книжкаш боахамашка мичча тайппара лелазойл а. ХIаьта юртий краевойн областнойн профсоюзий советаш хьежац цу документаш тIа йоазош нийса дой.

ВЦСПС Президиумо республикански, юртий краевойн областнойн профсоюзий советаш, юрта боахамен заготовкайн болхлойн гIулакхерча нахьхен профсоюза центральни, краевойн областнойн комитеташ декхарийла яьй 1964 шера октябрь бутт хьатIакхачалехьа къахьегама книжкаш мишта леладу еррига совхозашка гIолла хьежа чакхъяла. Юртбоахама продукташ яхарен кийчъярен организацеш цхьана чакхбашка беза из болх. Тохкамбеча хана вIаштIехьдаккха деза берригача болхлоштен гIулакхерча нахах къахьегама книжкаш дIаяздаь хулга.

Хеддача тIахьожам лоаттабаза барбеш къахьегача книжкаш тIа йоазой ханнахьа а нийса а йоазош дой хьожаш. Из дехкар тIадожадаьд производствени управленей профсоюзни комитеташтен совхозий болхлой комитеташтен.

(ТАСС).

ДИЙНАХЬА—72 ГЕКТАР

НАЬСАРЕН производствени управлене «Ингушский» совхозера механизатораш мукх хьакха болабеннаб. Беррига, ялатийна лаьрхIа хьакха безар 1400 гектара тIара мукх ба. 19-ча июне наькъаш дахка араяьлар массехк комбайн. Цул тIехьагIа бокъонца мукх хьакха болабелар совхозе. Хьакхарх ардари къаьста а долаш чуэца лаьрхIад укхаза деррига гурахьа дIадийна ялаташ.

Эггара хьалхагIа кхай тIа араяьлар комбайнерий нов. Картоев Ахмарен Нашхоев Аламен агрегаташ. Цхьан дийнахьа хIаране 45 гектар мукх хьекха Iобилхар цар, нормах 30 гектар мара йоацача.

Опыт йолча механизатораша дIадоладаь дика гIулакх хьал а лоацаш кхашка мукх хьакха болабелар кхы а 10 комбайнерi 8 жаткай машинисти.

Эггара дикагIа лел мукх хьакхар управляющи нов. Гуноев волча 2-ча отделене.

Цу отделене вих комбайн я ялат хьокхаш, дукхагIъяраш шерра кха чухоацаш йола жаткаш йоахкаш я. Цудухьа вIаштIехьаьннад 2-ча отделене хIанале 300 гаргга гектара тIара мукх хьекха Iобилла. Цох дукхагIдола дакъа горзача комбайнера Эрсеноев Юнусага кхоач. Ше болх бе араваьннача дийнахьа СК-4 яхача комбайнаца, (цунна тIехьайийза ЖВН-10 аха жатка я) 72 гектар мукх хьекхар цо, норма 30 гектар мара йоацача.

Совхоза кулгалхоша теркал ца деш дитанзар комбайнера хьийгакъа. Цу дийнахье а совхозе гIолла приказаца дIакхайкадир нов. Эрсеноева, 2-нел дукхагIа норма кхоачашъярах, 15 сом ахчан преми лойла аьнна. Цу гIулакхо кхы а чIоагIагIа хьинор айдир комбайнерий, цо хьахьекхар беча балха терко еш хилар.

Ше-ше котвала, хьалхавала гIерташ къовсам дIаболабир цар дукхагIа, дикагIа, сихагIа мукх хьакхар духьа, Цудухьа шин дийнахьа еррригача совхозе 500 совгIа гектар гурахьа дIабийна мукх хьеккаб.

Ялат чуэцара новкъарле хул цхьаццадолча кхашка из Iобижар бакьан долаш. Хала да из комбайна а жаткана а хьакха, балха овсарле лоха я цу моча моттигашка. Ялат Iодижача моттигаша болх сецабергбоацаш цига кулг-кара мукх хьокхаргболаш хIанзле 9 мангалхо оттаваь. Цар комбайн тIа ца кхоачаш е гола техача биса мукх хьакха а хьекхе касарах Iобеж.

Болх лерттIа леларгболаш мел эша хьалаш Iалашдаьд совхозе механизатораша. Дяа хIама, Iобувша моттиг, запчастеш хьатIакхухьилга, заправка елга, иштта кхыдола гIулакхаш дика лел бригадашка.

Ялат чуэцара гIулакх иштта дика дIадоладелла хале а, деррига дап укхаза вIаштIехьа. Масала, кастта ялат арда деззашехьа цхьаккха хьетта кийчъяьяц.

Б. АРЧАКОВ,
тха собкорр.

Сурта тIа: комбайнер Эрсеноев Юнус ший агрегатаца.
И. Плиева сурт.

СТОКГОЛЬМ, 22 июне СССР Министрий Совета Председатель Н. С. Хрущев визитах Швеце король Густав VI Адольф волча вахар.

СУРТА ТIА: визит йолча ха на.

Прессенс-бильд — ТАСС сурт, (Хьанйцад фототелеграфаца).

Цхьана яь советско-датски коммюнике

КОПЕНГАГЕН, 20 июнь. (ТАСС). Тахан укхаза кулгаш яздир цхьана яьча советско-датски коммюникена. Советски оагIонгахьара коммюникена кулг яздир СССР Министрий Совета Председатела Н. С. Хрущева, датски оагIонгахьара — Дане Премьер-Министра Е. О. Крага. Белгтала яьлча, коммюнике тIа йоах:

Дане правительства вехарах ответни визитаца 1964 шера 16 июнера денз 21 июне кхаччалца Дане ваха хилар Советски Социалистически Республикай Союза Министрий Совета Председатель Н. С. Хрущев.

СССР Министрий Совета Председателе Н. С. Хрущева къамаьлаш хилар Премьер-Министраца Енс Отто Крагацев Дане правительства кхыча членашцен.

Гуччахьа а доттагIленца а хиннача къамаьлашка оагIонаша дийцар кIанзарча дунен халкъашта юкъерча хьалах доле дешаш, хIаьта иштта Советски Союзан Даненеа юкъерча гIуллакхий хьакхьелхьара дешаш а.

ОагIонаша раьза а хинна белгалдаьккхар, дунен халкъашта юкъера гIулакхаш дегIадахкаре укх тIехкьарча хана кхоккхам дикка кIаьдбенна хилар а машаре дахара принципай ларда тIа паччахьалкхенашта юкъера гIулакхеш дIахо тоаде торо хилар а.

Советски оагIонгахьара дIаьннад Дане правительство датски территоре тIа ядерни герз оттадаь а е оттаде дагайолаш а ца хилар кхетаделта. Европа къылбаседенгахьа машар чIоагIбара гIулакхa юкъе лоацаш дола вIенхашттара дакъа да из позици. Шинна а оагIонo яхь тIа а бакъдеш чIоагIдир массане а юкъара машар чIоагIбара, къаьстта а Европе, новкъостал дергдолаш йола решенеш лехаш хьега къа лаьгI ца далийта лаьрхIа шоаш хилар.

Советски Союзан Даненеа юкъерча шин оагIорахьарча гIулакхашка хьожача хана, йоах коммюнике тIа, оагIонаша раьза хинна белгалдаьккхар, уж гIулакхаш доттагIлеан дикача лоалахойн уйлащца, шинна а мехка халкъий хьаштий духьа, машари дунен халкъашта юкъера кхерамзлен чIоагIдара хьаштий духьа дIахо чIоагIдуши дегIаухаши хилар.

1964 шера февраль бетта Москве хинна переговораш дIахо дегIайовлаир духье СССР-ан Даненеа юкъера торгови гIулакхаш дийцар. ОагIонаш раьза хилар советско-датски торговли дIахо дикаца дегIаккхувлара кхы тIа а къахьеганза дарг ца хилар.

Шоаш раьза хилар хьаьзар оагIонаша Советски Союзан Даненеа юкъера культурни Iилмачехнически гIулакхаш дикаца, вIаши юкъе культурни гIулакхаш лéладара хьакъехьа 1962 шера сентябрь бетта яьча соглашене ларда тIа дегIаухаш хилар. Уж тайпа гIулакхаш дIахо йолача хана кхы тIа а лéладеи дегIаккхувлеи оагIонаш кийча хилар хьахьекхар.

Дане ха йоаккхача хана СССР Министрий Совета Председатель Н. С. Хрущева цунна улувбаьнна баха нахи город Копенгагенга хьежар, Копенгагена муниципалитета хьаьший хилар, парламенте а хиннаб, цун кулгалхошца къамаьл а даьд, Советски Союза заказах хьадаь «Сказочник Андерсен» яха рефрижераторни кема хи тIа дакхар деддеча дакъа лоацаш хилар, массехк промышленни предприятега хьежар, Фюн яхача гIайрен тIа а даха, цига юртбоахама фермай болх мишта лел хьежар. Н. С. Хрущева къамаьл дир «Дания — СССР» яхача обществан студенчески объединенен вIашагIтехача общественноста собране.

ОагIонаша белгалдаьккхар, йоах коммюнике чаккйоаллача, СССР Министрий Совета Председателен Дане Премьер-Министрен дIа а хьа а визиташ яро а уж визиташ йолча хана дIа-юха дагадувлаш даьча къамаьлаша а тайп-тайпара социальни строяш йола паччахьалкхенаш машаре яхара принципаш чакхъяхара ларда тIа а машар чIоагIбара хьаштий духьа а Советски Союзан Даненеа юкъера доттагIлеи дикача доалахой гIулакхаши барт-цхьоагIон дIахо йодача хана чIоагIъяра дикача оагIорахьара хьаьнии еш хилар.

Н. С. ХРУЩЕВ ШВЕЦЕ ВА

СТОКГОЛЬМ, 22 июнь. (ТАСС СПЕЦ. КОРР.). Тахан Швеце король Густав VI-тIа Адольф волча вахар СССР Министрий Совета Председатель Н. С. Хрущев.

ДоттагIал тIехь къамаьл хилар короля Густав VI Адольфан Н. С. Хрущевнеи юкъе.

Швеце короля Густав VI Адольфа цу дийнахье а завтрак оттадайтар СССР Министрий Совета Председателa Н. С. Хрущевен Н. П. Хрущевайн сийна.

Завтрак долча хана Швеце короля а СССР Министрий Совета Председатела а доттагIлен кад текъабир.

СТОКГОЛЬМ, 23 июнь. (ТАСС СПЕЦ. КОРР.). Швеце правительства селхан кхыча мехкашцара Министерство чуйолча цIеношка обед оттадир официальни визитаца укхаза веннача СССР Министрий Совета Председатела Н. С. Хрущева сийна.

Обеда тIа вар ший сесагаца Н. С. Хрущев хIаьта иштта цунна улувбаьнна баха нахи. Шведски оагIонгахьара обеда тIа бар премьер-министр Т. Эрландер ший сесагаца, шведски правительства членаш, риксдага депутаташ, города Стокгольма Iаьдалий а, хIаьта иштта Швеце лоархIамерча гIозарийн общественностен а вакалаш.

ДоттагIленца чакхдаьлар обед.

ПАРТИЙНИ ВАХАР

ИЗ ПАЙДАНЕ ГІУЛАКХ ДА

ГОРОДЕРЧА партийни организацеша чІоагІа теркам тІабахийта леладаьд чакхдаьннача дешара шера къахьегамхошта экономически дешар хьехара гІулакх. ХІина аьлча экономически дешар шерагІа дІадаржаро торо хулийт теори практикаца дикагІа юьза, промышленноста, транспорта, гІишлой предприятей гІулакхаш дикагІа вІаштІехьдаха. Городерча партийни организацей политически дешара системе лоархІамболлаш моттиг дІалоацаш хиннад коммунистийн парте бокцарнйн активай экономически дешар. ХІьта цу дешара тІехь-тІехьагІа дукхагІа нах чуозаш а латт.

ТІеххьарча шерашка экономически дешара дукха верда формаш хьахиннай. Царех я шоаш дика хилар хьехьекка йола, городерча партийни организацешка шерра яьржа йола коммунистически къахьегама опыта школаш. Цу форма дикал я къахьегамхошта идейно-политически а нравственни а кхетам бале, хьалха латтарий опыта пропаганда е а из балха юкъейоалае а, хІьта хадданза къахьегама овсарле лакхъе а по торо хулийташ хилар.

Дукхагча дукхагІа йола коммунистически къахьегама школаш чакхдаьнача дешара шера дикй болх беш хиннай.

Чулоацамга диллача дика я говза а вІаштІехьлаьккха хиннад дешар «Красный молот» заводерча пропагандист нов. Лим П. С. волча коммунистически къахьегама опыта школе. ХІара занятн сакъердаме а ладуагІараште пайда боалеш а цар хьнкаре лакъа лоацаш а чакхйиннай укхаза. ХІьта занятеш йолча хана производства гІулакхаш тоадара тІаерзаь дукха предложенеш а тийнай ладувгІашбараша. Иштта, «Продукце дикаля из тоаяра вакьъаш» яха тема Іомаеча хана чІоагІа йоакхо а еш дийцар продукци дикагІа арахецалга Іалашдара накъаш, слесарни участке йоагІаш йола порядок оттаелга, чертежаш нийса уттаделга ,технически тІальожам чІоагІбелга, беррига болхлой, къаьстта кхонабараш чертежаш деша Іомабелга, инструмент йоагІ-йоагІача Іоехкилга, болх беча моттиге порядок лелаелга. Цу деррига нех дукхагІча даькъе доаллаш да арахеца продукци дика хилар. Уж дешаш белгалдар занятешка ладуагІашбараша ии. Андросова, Скворцова, Капылова, Моисеенко, кхыбараша. Теоретически дешаш практически балхаца дувзаш хиларах дикка тоабир цеха болх.

Школа балха тІехь лоархІамболлаш моттиг дІалоацаш хиннад хьалха латтарий опыта пропаганда елга, къахьегама прогрессивни приемаши методаши Іомаелга.

ЗАНЯТЕИ идейно-теоретически боарам лакха хиларца. ладувгІаш бараш шоай предприяте конкретни экономика кІоаргагІа йовза безам болаш хиларца, къахьегама а творчески а хьинар айлеина уж хиларца белгалболлаш хиниаб «Старогрознефта» НПУ шоллагІча промысла кхоалагІча бригаде вІашагІъелла хиннача коммунистически къахьегама опыта школа болх.

Школе ладувгІаш бараша занятеш йолча хана шоай бригада. промысла технико-экономически хьокхамаш тоадара хьакъехьа дукха предложенеш тийнай.

«Бедалах, материалех, энергех боаггІача тайпара пайда эца» яха тема Іомаеча хана къьнарча скважинех пайда эцара хьакъехьа дийцар мехкдаьттахоша. Мехкдаьтта даккхара операторашa ии. Рэссенкоси Машутинея предложенеш елар къьнара скважинаш болх бе йолаялийта, аьнна. Цу предложенех мел пайда боал хьахьокх 1963 шера декабрь бетта деиа юха болх бе йолаялийта хадданза мехкаьтта душ кхо скважин хиларо.

Иштта дика вІаштІехьбаьккха болх беш хиннай коммунистически къахьегама опыта школаш «Грознефта» объединене, ЦРМЗ, локомотивни вагонийн депошка, производственно-тоаярин конторе, Грозненски крекинг-заводе, «Октябрьнефта» НПУ «Гойт-Керта» промысле, кхы дукхача-хьа.

Дукхача масалаша хьахьокх коммунистически хьисапе къахьега нах Іомабара, цар сакхетам, профессиональни говзал лакхъяра дикагІьрех йола политически дешара форма коммунистически къахьегама опыта школаш йолга. Из иштта хилар хьахьекхар программин материал чакхъяьначуа тІехьагІа, шера баьча балха итогаш еш ладувгІаш барашІ даьча къамалаша. Кердача дешара шера коммунистически къахьегама школаш дукхагІа вІашагІйоаха лерхІ дукхача партийни организацеша.

С. КОТИЕВ,
КПСС Грозненски горкома [illegible] инструктор.

АГИТАТОР В. ШУНЗЕВ

СТАРОПРОМЫСЛОВСКИ районе кІезига бац болхлой коллективашеи бахача нахеи де а доагІаш сий деш бола агитатораш. Цар хаддаиза лелабу агитационни болх, кхетамца а дикагІа а дІайовзийт къахьегамхошта партеи правительствай решенеш, уж даим хух тІа баьха лоаттабу дунен халкъашта юкъе хулча ерригача событешта.

Бокъонца цу тайпара леладу шиій гІулакх Трансмаш яхача завода механосборочни цеха агитатора Вячеслав Петровичо Шунзева. цу цеха вокххагІа вола мастер ше воллашехьа а. Нов. Шунзев волча каст-каста боагІа болхлой, шоай мастер из хиларах баьхка ца Іеш, агитатор из хиларах дукхагІа а. Царна хов, цуигара шоаште дика хьехам хургболга, хІьта нагахьа санна эше, бокъонца дола новкъостал хургдолга а.

Вячеслав Петровича дика хов коллективе хьешташ малагІаш да, болхлошта эшараши ловраши фуд. ХІьта из тачаш а яц. БаркІ шера къахьегама никъ ба В. П. Шунзева заводе хьабенар — токаргера воллавенна завода лоархІамегІарча цеха кулгалхочунга кхаччалца. Цу шерех производстве хььналла къахьегаш яьккха хa хинне ца Іеш, дукха дешаш яьккха а хилар. Балха воллашехьа а дешаш нов. Шунзева йистеяьккхар техникум а института кхо курс е.

Агитатора цу тайпара биографи болхлошта. къьстта а къоначарна, гаргара а кхетаеш а я. Цудухьа коллектива чІоагГа тешаш ва агитатор. ХІьта нов. Шунзева цІена лелабу из шийх бенна бокхаа тешам. ХІара беседа лаьрхІе кийчъю агитатора, дувцачох массане а дика кхеташ чакхйоал цуна уж.

Цхьаннена а йицъеннаиц цо коммунистически къахьегама хьакъехьа. советски сага дега цІенаьлах яь а кхийола а беседаш. Цкъа къамаьл гІеттар цехе низаца беча балхаи хьалкъалия беча балхаи юкъера керттера башхалонаш дІаялара хьехъехьа. Цу шин тайпарча къахьегама юкъера юкъ дІа мишта йоал дІехьекхар агитатора шоай коллетивацара масалаш а кхуалаш. Масала, аллаха цхьан механосборочни цехера техникуме дешаш 5 болхлова. сайрийнарча болх беча катирхой школашка дешаш—цхьа тхьаьх соагІа, хІьта институте деша бегІа ии. Неладнован Целовальников. Цуа тІехьагІа агитатора дІахьекхар вай техника мел дегІаеиай, а кулга хиежжа кадрай квалификаши лакхъяла езаш хилар а. Масала, цехе болх беш я станок-автомат. ЧІоагІа кхеташ а техника геттара дика йовзаш а хила веза цу тІа болх беш вола болхло.

Хоза масалаш геттара дукха кхийлар агитаторе цу къамаьла юкъе. Цо дийцар кибернетикерча, автоматикерча, механизацерча кердача хІамаех.

Вокха пайда белар болхлошта коммунистически къахьегама бригадашта кертелаттача ии. Полещукаген Канболацкаген агитатора яйтача беседаша. Массеха бутт баьнача гІолла гучаьлар цуа результат: дукхагІа хилар коммунистически къахьегама ударникаш.

Агитатора балха керттера метод я хІаренеца: къаьсткъаьста беседаш елга. Каст-каста болхлой шоаш ух нов. Шунзев волча. цхьабакъа, ше волча ца боагІарешка а къамаьл де ха корайоагІа агитатора. Зайцев... каст-каста къарекъ молаш вар. Цунах Іоткъам хулар бьлха. Болхлой ии. Авниченко, Воробьев, Ефремов а воаеш агитатора къамаьл дир цуица, хІьта Зайцев хІанз хьалхагІа хиначоа вІалла тара а вац.

А. СЛЕСАРЕВ,
КПСС Старопромысловски районна идеологически отдела инструктор.

4-гІа а ха туллийт

ЛоархІаме гІишлош хьалъеча

ВАЙ республикерa комсомольски ударни стройка — Карабулакски газобензинови завод болх бе дІайолалла еза йиса ха кІезига я. Укх деношка лоархІама гІишло хьалъеча хьинаре къахьегаш ба КИП-а монтажникаш, электрикаш, слесараш, хІьта изолировщикаш цхьанцайола объекташ дІачуэла кийчъеш ба.

СихагІа гІишло хьалъяь ялхара иштта хьинаре къахьега декхарийла бар цхьанцайолча субподрядни организацей кулгалхой. Цар из деш дац. Болх ва вІаштІехьбаккхар бахьан долаш № 7 йолча треста специализированни СМУ монтажникаша беча балха юкъе дукха кхоачамбоацараш нийслу. Цу гІулакха дикка бехке ва коллективана кулгалду прораб нов. Пашаев. Цхьайола объекташ болх бе хаиахьа йола ца ялар керттера бахьанаш дІ кулгалхоша балха тІа гІалаташ дуьлийтар.

Къаьстта дукха кхоачамбоацараш нийслу мехкдаьттанарнея компрессорнех беча балха юкъе. № 7 йолча треста СМУ коллектив декхарийла яр цига де мел деза балхаш май бетта йистедаха, нов. Пашаева дика теркам а беш болх нийса вІаштІехьа да баккхарах хІанз тІехьа деш да уж балхаш. Цхьаккха бахьан дац уж объекташ йисте ца яхара доалаза, хІьта а бехказа боала гІерташ дукха бахьанаш кхуьл монтажникий кулгалхоша. Цар уттаду керттера бахьан да малафольский задвижкаш аІамагІ. йохкара эша 250 х 250 яха фланцаш хиннац яхаи. Из гІулакх дІатехача гучадаьлар «Сунжанефта» НПУ коллективо завода мел эша фланцаш ткъо дл хьалха май бетта дІакхьийта хьлар. 17-ча июне кхачталца уж я е яц ца хоачча заводе коа яьдай. Цо хьахьокх фланцаш тІаяра кулгалхой сагота ца хинналгеи, цар уттаду бахьанаш хари хиларе.

Иштта ледара болх лелабар бахьан долаш завод хьалъяь яккха еза ха кхоаза тиннай, хьегуча суртах дитьалагІа ха талар кхерам болаш а я. Газови компрессорни йистеиккха еза ха хІаналехьа диазза тиннай. Цига болх беча монтажникаша массеха стыка сварка ца яр бахьан долаш опрессовкех бараш хьекхен йиш йоацаш латт газови линеш.

Монтажникашa шоашта хьалхачча латта социалистически декхарчи хаинахьа кхойчаш ца дар бахьан долаш чІоагІа тІехьатетт изолировщикий болх. Графиках май бетта теплообменникашта опрессовка а ь заводе хий хьачудилла дезаш бар уж. Теплоизолиционни деррига балхаш 5-ча июне кхачалехьа йистедаха декхарийла бар. Из ха тІалийтар нов. Пашаена, хІанз цо доп деннад опрессовка яра балхаш укх деночка йистедаха.

Грозненски железобетонни конструкцей завода коллективо йІовзал левш йола бетон хаинахьа ца хилийтар бахьан долаш дІоагІа тІехьатетт монтаж яра балхаш. 10-ча июне кхачалехьа хьаа хоаш хиннача 500 блокех хьаевар 240 мара яц. ХІанз хьаеш а е хьаь хьаена а яц В-1 яха вышкашаш. Цига уж эшаш а 5 бІаь метр. ХІанзалца хьакхаьча цхьа метр яц. Массехкала железобетонни завода кулгалхошта тІадожадаьд йІовхал лоаш йола блокаш сихагІа хьакхачийтар. Уж декхараш тахханалца кхоачамдеьдац. Хьалйтача блокачта юкъе дукха кхоачамбоацараш нийслу. БП-2 яха цига хьаена бархІ блоках майдадана хиннац. Эгара хьалха монтажникашта эшараш я БП-1, БП-2 яха блокаш.

«Гипрогрознефта» коллективо а во Іалаьно ю проектни документаца. Технологически проводашта обвязка яра мел эша документаци йоацаш а. Дукха кхоачамбоацараш да генподрядчика СМУ-9 коллективо беча балха юкъе а. Кхоачамдаьча балхий дикал лоха е.

СМУ-9 гІишлоккой саина завод хьалъеча къахьегача ерригача подрядни организацей болхлой декхарийла ба беррига теркам тІа а баьйта лоархІаме гІишло сихагІа йистеякхара хьинаре къахьега.

СихагІа завод хьалъяь ялхара болх йистебаьча минехаь сахьата юхо а сейца бенх бу укх деношка СМУ-9 гІишлойхоша. Царца цхьана цига болх беш хуа «Сунжанефта» НПУ хагирхой а. Цар саина цига болх беча хІара сага дегадаза къахьего тІеххьарча шийна йоалача хана ь ирга завод.

А. ПЕНЬКОВ,
ВЛКСМ Назрано промышленни комитета секретарь.

Тайп-тайпара оатхалаш шаръеш йола станокаш арахец Воронеже йиллача «Станок» яхача фирмо. Объединене продукци тракторий, автомобилий, ремонтни заводашка йода.

Фирмо станокаш дІакхухьийт Куйбышевски Ростовскиу областашка, Алтайски крае, мехка кхыча районашка.

СУРТА ТІА: Куйбышеви Новороссийскии предприятешта дІайохийташ йола кийчача продукце участке латта станокаш. Царга хьожаш боаh мастер Н. Горшкова (аьрдехьа) сборщикий бригадир Н. Божин.

В. Кунова сурт. ТАСС фотохроника

КАСТТА КХОАЧАШЪЕРГЬЯ

Магнитогорски комбината коллектива инициатива дог раьза хинна хьал а лаьца ВЛКСМ-а В. И. Ленина цІи енна 40 шу дузача ден сийлена накъа бахара хьинаре къахьегаш ба «Красный молот» яхача завода кагирхойи комсомольцаши. Шерра социалистически яхь яржай завода цехий, участкий коллективаштеи бригадаштеи юкъе. Къаьстта дика чакъхьегарца белгалаьнна ва механически цехера Кузнецов Георгий, Фуражировский Григорий. Шера план 12-ча июле кхоачашъе доьх деннад цар. 12-ча июле 10 бетта план кхоачашъе социалистически декхараш тІа а яйца дика къахьегаш ба комсомольцаш Будчик Дмитрий, Шевцов Владимир, иштта кхыбараш. Денгара денга шерагІа баржаш латт завода комсомольски организаце карара карателла Ше байрака яккхара болабаь къовсам.

Е. СВЕНТИЦКИЯ,
«Красный молот» яхача завода инженер - нормировщик.

ТАМАШИЙНА «ЦАЦА»

ВАЙ ПЛАНЕТА тІарча дукхача минералашта юкъе цеолиташ кха цІи йола минералаш я. Цеолит яхача деша маіан дича «кхехка» кІера яхалга да из.

Из тайпа минерал йІоахъаьчул тІехьагІа Іанаре морх гІотт цу тІара, хІьта минерал ше тІера, цхьанна а тайпара хуица ца луш юс.

Цхьабаьлла. нагахьа санна техникана керда карагІдаьнараш оврцагІдаьхача бІаргагургда минерал ше 1—10 микрон мара доккхий доацача кристаллех латташ хилар. 600°С температурага кхоачаеш уж кристаллаш йІоахйича царех хий хьадовл, цаца хьисапе цхарал а хьле дІаотт уж.

Цеолитах даьина Іургаш геттара готтига хул. Цу тайпара готтигача Іургех геттара кегий молекулаш мара чакхйоалалургьяц: хІеззига йоккхагІа хилче чакхйоалийтаргьяц цар молекулаш.

Вайна магарра, цеолитий вІаштІехьдовла кагийча молекулех йоккхагІа яраш хьакъбостаь, цудухьа тиллай царех кхы цхьаьнацІи а — «молекулярни цацаш».

Уж тайпа башха-дика минералаш Іалавиа геттара кІезига хилар бахьан долаш Іилмахоша лаьрхІар уж искусственни лаькъаца хьае.

Грозненски мехкдаьтта Іилматохкама института физико-химически тохкамаш деча лабораторе химически Іилмай кандидата Я. В. Мирскии технически Іилмай кандидата М. Г. Митрофановеи кулгалца хьаьй массеха тайпара цеолиташ, шоаех доахкача Іургий доккхал тайп-тайпара а долаш.

ГрозНИИ еввача рекомендацех хІанз Грозненски химически заводе молекулярни цацай новкъосталца йокъаю этилен-полиэтилена даккхара эша керттера бедал.

Молекулярни цацаш оттадаьлар молуол, бензол, пиридон, циклогексан, ацетон, этиловни метиловни спирташ, трансформаторни даьтта, кхийола вещеставш йокъае.

Температураш лоха хилча цу тайпаех йолча цеолиташа хил совнагІа чуъь кислород, азот, углекисли газ, кхийола веществаш. Уж тайпа гІулакхаш доахкаш цеолит хилар бахьан долаш цунга лайна говахьарча феца мел йола хІама чуийта а кІоарга вакуум хьае а йиш я.

5 А° шера Іургаш а долаш йолча Са А тайпарча цеолитех пайда эц вІашагІьайна тайп-тайпара углеводородаш вІашагІкъовстакра.

Нагахьа санна 55—59 хила мегаш лоха октанови число а долаш дола бензии вай хьаеце, тІаккха цу бензинаца кхестача двигатело беча пайданерча балха коэффициент геттара вІамига хургьа. Бензин дикка тоаде йиш я цу тайпарча бензинах йоахха Н-парафиновни углеводородаш дІа а къоастаь. Н-парафиний молекулаш шералла 4,9 А° я, хІьта Іургаш 5 А° шера да, цудухьа цу тайпара молекулаш «цаца» Іургех паргІатта чакхйоал.

ГРОЗНЕНСКИ мехкдаьттеш дукхьад чакхдаькхачул тІехьагІа хьадеьначча бензинах йоалха Н-парафинаш молекулярни цацай новкъосталца дІакъовстаяро октанови число лакхду 58 пунктагара 75—76 пунктага кхоачаш.

Хьакъаьста вІаштІехьа йола парафинаш растворителашта метгел дІаухийт СКД яха синтетически каучук хьаеча хана.

Зуламерча оргматически соединенеех растворителаш цІеназъяра Х тайпара цеолиташ уттаю, 8—9А° шера Іургаш долаш йола цу цеолитех иштта пайда эц сероннста соединенеех газаш цІеназъеш а.

Грозненски крекинг-заводе ГрозНИИ рецептах Советски Союзе эггара хьалха дукхла (массех тонн) хьае йолайир вай промышленноста тайп-тайпарча доаккъошка пайда эцаш йола массе тайпара цеолиташ.

ГрозНИИ, Гипрогрознефта, Грозненски крекинг-завода ярай санна йолча йоккхийча коллективаща къахьегар бахьан долаш шерра никъ лаьцаб молекулярни цацаша, тешаме юкъедоагІаш латт уж балхашта.

«Молекулярни цаца» цхьайолча предприятеша балха юкъе а бихьа дика пайда эц цох, хІьта дукхача предприятей кулгалхоша кхетадац цу лоархІамерча цаца луш бола пайда, цудухьа хІанзал, ца хьа цох боаггІа бола пайда эцац цар. Беррига теркам тІа а бахийта из сихагІа балха юкъе баьха декхарийла ба предприятий кулгалхой.

Н. МЕГЕДА,
ГрозНИИ аспирантка.

ХІАНЗАРЧА МЕКСИКА ЭКОНОМИЧЕСКИ ПРОБЛЕМАШ

Латински Америка территоре йоккхалга диллача кхоалегІеи бахача наьха дукхалга диллача шоллагІеи мохк ба Мексика. Геттара дукха а тайп-тайпара а минеральни энергетически ресурсаш йолаш мохк ба из. Іаламерча дото, даши, цинаб, сурьма, сера, висмута, иштта кхыча маьхерча минералий запасашка диллача капиталистически дунен хьалхарча пхе моттигах аьха моттиг лоац Мексика. Иштта геттара дика аьнка рудаи мехкдаьттеи лоаллаш а йоккхий моттигаш я мехка. Мехка йоккха газ а дІайийна хІамаш дика хьуонъаш долча лаьттан миллионаш гектараш.

Уж деррига кхоачамаш доаллашехьа а укх тІеххьарча 20—40 шера геттара мела лед Мексика экономически дегІайоагІлаьга. ХІанзалца хьа а из аграрно-бедала придаток я промышленни дегІадаьнача капиталистически мехкий. ХІара сага сих кхоачашйола Мексике бахача наьха доходаш Англе, ФРГ-е, Франце кхоачарел дикаьен США бахача наха сага сих яхоачарел бархІазза кхина ца Іеш кІезигагІа я.

ХІанз а мехка халкъа боахамаш мехкарча самодеятельни бахархоех 54 процент дІалоацаш бола юрта боахам ба. Промышленноста даькъа кхоачараш ши миллион гаргга саг мара вац, вешта аьлча 17 процент хул уж. Промышленноста керттера доакъош да горнодобывающий мехкдаьттан промышленность. Йолаш а металлургически, машиностроительни, химически, цхьаккха, текстильни промышленноста предприятеш.

Укх тІеххьарча иг шера кхы а дукхагІа лаьгІаенна Мексика экономически дегІаакар. 1940 — 1950 шерашка мехка валови продукт (кувцалуш доацача маьхашца) шозза алсамъяьнна хиннаяе, 1950 — 1961 шерашка алхха 70 процент мара совъяьннац из. Мексикана гаргарІа хена гІалкха кийчъенна а экономически сецотон мортхаш. Хадданза дегІаахара тешалаш доллашехьа а хоалуш да мехкарча дукхача болхлойи дукхагІа болча ахархойи доходаш дегІаухалга цІенлаштта тІехьадуеаш хилар, — яхаш язду «Юнайтед Стейтс ньюс энд Уорлд рипорт» яхача американски журнало. — Мексикански официальни болча наха деча тешалах «мехка юрташкарча дукхача районашта массе дийнахьара проблема я хІанз а мохал».

ХІьта а американски журнал хьиеттел хьежа а хьажац Мексикагарча тахачарча халоний бахьанаш хьегучадаха. Из а доц ший кхьа бахьан доацаш: дукхача даькъа США монополеш бехке я мехка хІана тІаттача хьола. «Монд» яхача французски газето белгалдоах: «Ерригнех анъ дакъа дача нарех кхаь даьтъа Вашингтонаца цхьаенна я мексикански торговли. Горнорудни компанеш ондда дакъа оттабьча нахага — мексиканцашка гІолла тахан а тІехь США тІаьхожам болаш да... Таханарча вай денощка а дизаьча шоай маІане да халкъа календара доваш дола дешаш: «Мехка иІ хьо, Мексика, ма гензо я я-кх хьо дала, ма гарга а я-кх хьо США-на».

Дукха къахьегамхой, хьалхагІа а санна, геттара халача хьале ба — моцалл къела йолаш Іазапе ба миллионаш болхлойи ахархойи. «Ши миллион соагІа болхлойн лоадама хІеша ца эцаш нах миллион ахархойн когаш берзана а тІедувха доцаш а ба, хьиеттел эггара хиланза ца доалар а али карга», — йоах Мексика къахьегамхой Конфедераце заявлене тІа.

Буржуазни мексикански кеча йолзонаша деча хоамех а, 1963-ча шера декабре вттан хьаараш нах моцал йолаш бар Мичоакан яхача штате. Цу штате бахача наьах 54 процент яа мьах ца кхоачаш ба, дулх, чкъаьра, шура, фуаш ца дуаш — 30 процент, кога тІа юкка хІана йоацаш — 73 процент, чуІе цІенош эшаш — 30 процент, беррчгача наьах 49 процент дешар ца хаа ба.

Мехкарча халачех оицце даькъа феодализмах юхедиса гІулакхаш цІадаланза хиларехи мехка экономика кхыча мехкий монополех тийна хиларехи ка. Кхыча мехкашкара капитал тоъаш болаш чІоагІа йоьшаш йолаш а Мексике. Кхыча мехкий дукхьалара капиталовложенеш 1200 миллион доллар гаргга яр 1962-ча шера, царах 800 миллион доллар соагІа США монополей даькъа а кхоачаш.

Кхыча мехкарча капитало Мексике деш дола оалал малагІча боарамга дІанкьачае ховрга укхаях а: эггара йоккхагІа йолча предприятей пайдах ахален дукхагІа дараш йизза хинна а е цхьадолча даькъа хинна а кхыча мехкий капитала доалалхьарча предприятей даькъа кхоачаш да. Шоаш Іойнлаче кІара доллара кхоккха доллар пайда эц американски монополеша, цунна пар промышленность дегІайоалайра эша средстваш доаваш ют Мексика. «Дия» яхача газето арадаьхача официальни даннех, кхыча мехкий дукхьаларча капиталовложенешка дахача ахчаннех чаштта Іойлларавша мехкара дІеххухьача найкаштех юкъера юкъ бахьан долаш шера дукхьалара ва 570 миллион доллар хилар Мексикана. Из боарам бозвара белгалдоакхаргда вай «Прогресс бахьанера союз» яхача программах заема хьисапе США-с Мексикана шера дур алхха 100—150 миллион доллар мара ца хилар.

США-с Мексике хьча экономически зепансех юкъарчаа доацаш хьакиншар да низа болхаиа дегІабарера диспропорцеш чІоагІъелар. мексикански экономика монокультурни оамалехьа хуага дІа ца доалаш дисар. Кхоачамболаш да, Мексика экспорта берригача маьхах 40 гаргга процент шин товара — бомбеи кофеи — даькъе кхоачашехьар вьлча.

Мексика арахьарча торговле дукхагІа дола даькъа США-с тІаьхожам лоаттабеш да, укх тІеххьарча шерашка Мексика экспорта импорта 70—75 процент США даькъа кхоеч. Американски рынках тІаьна хиларо лоаллуб уттаду мехка экспортни торговашта. Мексикера дІакхухьаш долча товарий (бомби, цинк, кофе, шекар) мах лаш каланза чухнакха йуа, хІьта мехка хьачухьаш долча промышленни товарий — мах тІаеттадоу. Масала, Нью-Йорке мексикански кофе геракча мах укх тІеххьарча бархІ шера — 78 центагара 36 центага кхоачаш чухнакха бьлнаб. Мексика делегаце хозахета цхайкаъалла торговлеш дегІаахарах йолча ООН-а Женеве хиннача конференце ше эггара бокккагІча лоархІаме лерхІ бедалах нийсхоша маьхаш гелгеи цхьаккха а дискриминаци йоацаш араьхьара торговли шерьелгеи, аьнна. Мексика дикка хІама отташ долча гІозараша тІа-тІа дикагІа кхетаду американски рынкаш гІийна хуьга дІадаьккханза дарг оа хилар дерригача мехкашка, къоастадаь аьлча социалистически мехкашца а, шерра торговли вІаштІехьаьякха езаш.

Кхыча мехкий монополеша юкъалетт мехка аграрни хуьцамаш делга, халача кхуьь къамаш промышленность бедалеш энергецеи Іалашьелга, шоашта сеипду мексиканский къахьегама хьадакьа къаман доходаш лоархІамера дакьа.

1917-ча шерарча конституце кхайкнача аграрни реформана магнаар аграрни доаш къоастае, дІа ца йоахий йиско моттигашкарча а иштта кхыча мехкашкарча а наьха доалахьара Іалаьмате йоккхий помещикий латифундеш. ХІанз укх сахьате Мексика 3 миллион ахархо ай лаьтта доацаш. Из иштта долча хаяа эггара дикагІа долча лаьттах 30 миллион гектар чуйоагІача Іалаьмате йоккхийча латифундешта доал деш ши бІаь дезалли монополистически объединенеш я. Мексика эггара дукхагІа шоай доалахьа лаьтташ дола нах США монополистаи ба. Алхха цхьан АРСАКО яхача къалбасаза американски промышленни компане дІалаьцад 1 миллион гектар лаьтта. Америка ВІашагІтаьйттача Штатаикарча воккхача тхьа латифундистага 7 миллион гектар дІалоацаш йола Іалаьмате йоккхий плантацеш я Чиуауаи Коауилаи яхача штаташка.

Кхыча мехкий капитало совкарий хьисапе леладу гІулакхаш бахьан долаш мехка хинна за хьавацаьла хана Мексика промышленноста торговле министра заместитель волча Маргаина соакха дІаккайкадир: «Укх тІеххьарча 20 шера кхыча мехкий капитало Мексикера 10 миллиард песо йица ца Іеш пайда яйца. Іойиллача кхыча мехкий капиталешозза дукхагІа да Мексикера дІа а кхьча кхыча мехкашкарча предпринимателаша шигара дІадикьа пайдаш». Ала йиш я, Мексика дегІайоалайра ахчаш телар США яц, дукхьала кхыча бесса да из, аьнна.

Къам шой лоІаме хуша чІоагІдара, мехка индустриализаци яра, къаман экономика дегІайоагІаргйола гІулаккеш оттадара декхараше экономике пачхьалкхеи сектор хьакра е чІоагІъяра а аикъ лаца дегайхийтар Мексика лоалерча гІоварашта а. Цу новкъе лоархІамера итташ хиларъ мехкаьтта компанитеи (1938 шу) электроэнергетикини (1960 шу) национализаци яр. ХІанз укх сахьте Мексика пачхьалкхеи сектора чудоала машинашьеш, электростанцеш, мехкдаьттеи Іалаш газн, металлургически заводаш, авиакомпанеш, молхаш елга, иштта кхийдараш. Еррига а Мексика пачхьалкхеи ах-пачхьалкхеи 300 соагІа предприятей организаци я. 1962-ча шера тІаийнача Мексика экономически социальни дегІайоаларе кхаь шера планех боахам дегІабоалабарга цохийта льахрІад 80 миллиарда песо гаргга ахча, цу даькъе пачхьалкхеи инвестицеш — 40 миллиард песо.

Пачхьалкхеи инвестицей боарам алсамбаларах хІьта а цар экономикана юкъера дІаикхац къаьсткъаьстача наьха доалахьара капитал. Нийсса кхыча бесса, мехка доалерча гІоварий расчет иштта аьлча, цу тайпарча инвестицеша дикагІа дола хьалаш хьадуалерй [illegible] предпринимательски инициатива йоаржаяра. къаьст-къаьстача наьха доалахьара капитал экономикаяз юкъейоагІийта оалдоккхаш уж кийтара. Къаьстта белгалдовлаш хІама ха пачхьалкхеи инвестицеех дукха а дукхагІа дола даькъа «инфраструктура» оалаш йолчунга — наькъаш декхарги транспорттеи, гидротехнически гІирсаш хьалдарга, энергетикага.

Мексикански пачхьалкхе классоли буржуазеи долаш хиларех дерригІа доацеш, вай шоллагІчоа дукхала дояш, доазув уттадеш из мохк промышленни дегІабоалабара пачхьалкхе юкъегІертар. Цул а совнагІа, мехкарча эггара тІехьаре юкъе белгалйоалеш а моттигерча йоккхача буржуазе элементеш мексикански пачхьалкхена еш йола влияни геттара чІоагІъяларца, во кхыча мехкий капитала тороваш хьаййийлар дукхаьала шийга гІолла а доаллаш пачхьалкхеи-капиталистически нфорприятеех доккхий финансово-экономически пайдаш ййа.

Укх тІеххьарча шерашка империалистически монополешйя «дикеица бартй ааргаш» оагІорахьа мексиканскиа правительстве лелаеча экономически политика эволюце кхыча мехкий капитале торо енай юкъарчаа доаккаш Мексике шоай филиалашмехкий компанеш хьаяра кхагтовя моттигера рынок юха е шоай товараща хьайийза, цунна промышленни производствера оалача даькъе къамаш капитал юкъера ккъла.

Пачхьалкхеи сектор хийраче империалистически хьонтий дакейн мукъаеккхара тІа а кхуеш, из сектор дІахо а дегІайоалейран чІоагІъяран тІехьа къовсам лоаттабеш ба Мексикера демократически низаш. Радикальни аграрни реформа чакхйоккхалга, кхыча мехкий монополене лоаттабеча иза-Іоттваэма дулла ла къовсам лоаттабелга, халкъа хьал-торо тоелга, къаьс-къаьстача наьха доалахьарча банкашта национализаци елга, дерригача мехкашца торгови бувзамаш дегІадоалабелга, иштта хьимбраш юкъедоагІаш а Мексика прогрессивни антиимпериалистически низай экономически программа. Шоай къаман лаьнташ кхоачашдара тІехьа мексиканскы халкъо лоаттабеча къовсаме цуъ оагІув низ болаш хьалльйаш дунен социалистически лагеро, цунеи халкъашта юкъерча бІаьхой болаш, латиноамерикански кхыча мехкашца къамаш-лоргешукъьаьен болаш айдаро.

Г. СЕЛЕЗНЕВ.
(ТАСС).

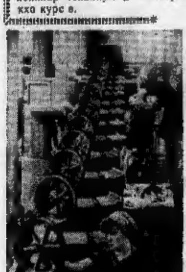

Московски область. Телефонни распределительни сета эша кабелаш, силевой, осветительни, монтажни, фордашкеи шахташкеи лелаю кабелаш арахец Подольски кабельни заводо. Ший продукци доазол дехьа ОАР-е, Сомали, Алжире, Гане, Гвинее, Азе мехкашка дІакхухьийт предприятэ.

Сурта тІа: заводе эггара дикагІа кабель тІалусташ йода, кабель тІалистара керда метод юкъейоалаяь Хомякова Нина.

Б. Трепетовеи В. Будашеи сурт.

ХАЛКЪИЙ БАРТ ТАЙНАЧА ДЕЗАЛЦА—КОММУНИЗМАГА

ВАЙ Даьхен низ, цуьн къахьегама а тIема а сийлахьара толамаш духдуала хьаст ба советски халкъашта юкъера доттагIал. Гьаниарча хане деиз ший овла хийца да из доттагIал, цхьабакъда, бокъонца чIоагI а денна, советски общество хьалхатетташ бола боккха низ а хиина из дIаэттад, вай парте хьаькъалера ленински къамий политика чакхъяхар бахьан долаш, алхха Сийлахь-йоккха Октябрьски социалистически революци котъаьннчул тIехьагIа, мехка социалистически хувнамаш деча процессе.

Советски халкъий доттагIал — социализмапа карагIдаьнна сийлахь-доккха гIулакх. ЦIаккха а лоарзагIа яргIоаца чун лард я социалистически общественни паччахьалкхени строй. Алхха социалистически строя хьалашка мара ший ерригa чIоагIал хьахьекхаяц советски халкъий низ болча доттагIало, массе оагIорахьа баьржабац цар цIаккха кхоачалургбоаца хIама хьанколлара низ, говзал, торонаш.

Дуккхача бIаьшерашка геттара тIехьабиса хиннача вай мехках исторически лоацача хана низ бола хьалха латта социалистически паччахьалкхе хилар. Сийлахь-доккха эрсий къам керте а латташ, дерригача советски халкъаша барт тайна хьегаче къаца дика камаъхал а йоалаш коммунизм хьалъеш йоал вай паччахьалкхе.

«Хало кхьчача хана йовз доттагIал» — яхаш да хьаькъалера халкъа кица. Дуккха халонаш тIеккхьача а цIаккха дохаргдоацаш ше чIоагIа хилар дуккхаза хьахьекха а да советски халкъий доттагIал.

СССР халкъашта юкъера ленински доттагIал мел чIоагIа да къаьстта дика хьагучадаьлар Боккха Даьй-мехка тIом латтача халача шерашка. Советски халкъашта юкъера доттагIал мела хиларга, фашистски Германе эгара хьалхара хIама тоххашехьа вай мехкара халкъаш шоайла мигIа а мигIа вIашагIлатарга, дуккха къамаш юкъе доагIаш йола советски паччахьалкхе йохарга догдоахаш бар Советски Союза моастагIий. Цхьабакъда, моастагIий чIоагIа гIалат баьдар. ТIемо хьахьекхар дуккха къамаш дахача цхьанна а эксплуататорски паччахьалкхен чу кхыметтел дагадоха а йиш йоацача тайпара Советски Союзе къамий, халкъий доттагIлен проблема къоастаь хилар. Фашистски агрессорел вай котдалара хоадым беш хиннача факторех цхьа фактор яр советски халкъий доттагIал.

Советски халкъий доттагIали вежарий хьисапе вIаши гIо-новкъостал деш уж хилари бахьан долаш вIашIехьдаьлар бохабаь хинна мехка халкъа боахам сихха юхаметтаоттабе, тIом хьалехьа хиначул дуккха из тIехбаккха, цул тIехьагIа йиза а даиман а социализм хьакъиь яккха, коммунизм хьалъе долалала.

ТIагIертта коммунистически общество хьалъе доладеннача хIинзарча хана кхы а дуккхагIа лоархIам болаш да советски халкъий доттагIал. Из-м кхетадеш а да. Вай мехкарча дерригача халкъаша массане а цхьан бартагIа къахьегаш хилча мара йиш хургьяц коммунизм хьалъяра даькъера Iалаьмате доккхий декхараш толамца кхоачашде.

Вай парте оттаь а дерригача советски халкъо цхьан бартагIа могаль а йолча тIагIертта коммунизм хьалъяра программа белгалдаь да вIашагIдала йиш а болаш шоайла дувзадена кхо декхар: коммунизма материально-технически база хьалъелга, коммунистически общественни отношенеш хьаелга, керда саг хьалкхеелга. Уж декхараш кхоачашдеча доагIача тайпара шоашкара дакъа лоацаш да вай мехкара дерригa халкъаш. Цар айхха шоайла кхота а денна, вIаши гIо-новкъостал а деш, шоай опыт дIа-хьа а луш, шоай низ дхо ца беш хььнала цхьанакъа а хьегаш чуйнйка дика камаьхал а йоалаш кхоачашду коммунизм хьалъяра сийлахь-доккхий декхараш, цунца цар, гIана тIехьа тIа а боаккхаш, гарга доаладу ирaзе вахар — коммунизм.

СОВЕТСКИ халкъий барт тайнача дезала вахаре къаьстта боккха лоархIам болаш хиниад, КПСС ЦК соахкарча июньски Пленуме а дерригача вай халкъо а сийлахь-доккха итт шу, аьнна, йоастIаш йола нийса цIи тилла дола тIеххьара итт шу. Коммунистически партега хьалкле а йолаш, парте XX-ча, XXI-ча, XXII-ча съездий а, хIаьта иштта цу юкъагIа хиннача КПСС ЦК Пленумий а решенеш лерргаIа кхоачаш а еш, вай мехка общественни вахара массе дакъо а советски халкъо хьалхагIа цхьанна хана а ца даьккхача тайпара доккхий толамаш даьхар къаьгга уж итт шу да.

Сийлахь-доккха итт шу йоккха эргало йоалаш хилар Нохч-ГIалгIай республике а. Республика промышленносто итт шера 2,5-зза алсамъяьккхай ше хьаеш йола продукци. Планал совнагIа 110 миллион сома маьхка продукци еннай цо.

Цу сийлахь-доккхача итт шера чIоагIа тоабеннаб вай республика юрта боахам а.

Иштта хьалхарчоа вIалла тара йоацаш хуаца а енна, хадданза даьхлуш, тоалуш йоагIа советски халкъа материальни хьал-торо а. Из къаьстта дика хьагучадоал мехка къамаш доход хадданза дегIаухаш хиларца. Сийлахь-доккхача итт шера юкъагIа 2,3-зза алсамдаьннад из доход. Къамаш доход дегIахара темпашка диллача Советски Союзо дуккха тIехьадитад вай ханара кхыметтел эгара дуккхагIа дегIадаькха дола а капиталистически мехкаш.

Къахьега саг паргIатен унахцIенен хилийтара цIаккха а хIорда ца деш, дикача лас сана, даиман йоакхо ю Коммунистически партеи Советски правительстваи. УнахцIено лораярен медицински дарбаш дарен гIулакх вIашIехьдаккхарга диллача дерригача дунен тIа а хьалхара моттиг лоац Советски Союзо.

Наькха материальни хьал-торои культурни боарами хадданза дегIаухаш хилар къаьгга дика бIаргагу вай республикерча гIулакхех а. Цхьан хана массе оагIорахьа тIехьайиса, къе баьде хиннача Нохч-ГIалгIайченах хIанз геттара чIоагIа дегIена, бIаьхий, культурни республика хиннай. Кхы дIахо а Iалаьмате чIоагIа масе оагIорахьа тоалара, бахача наькха хьал-торо лакхъяра боарам бовцаш йоккхий перспективаш йолаш я вай Нохч-ГIалгIайчоа.

ХIанз укх сахьате республике массеза бIаь общеобразовательни школа, шиъ лакхара дешара заведени а. ВIаьш эзараш дешархой студенташ ба цу дешара заведенешка эрсий а наьна а меттала дешаш. Уж да болхлой, ахархой, интеллигенца бераш. Республике а кхоъ Iилма-тохкама институт, хьехархой кхетам лакхбу институт, краеведчески музей, иллейи хелхарей къаман ансамбль, къаман а эрсий а драматически театраш, симфонически оркестр, музыкальни училище, дуккха культура дворецаши цIенош, клубаш, цIа уголокаш, библиотекаш, киноустановкаш, больницаш, берий бешамаш, дуккха кхыйола культурно-просветительни унахцIено лораярен учреждении. Наьна меттала а эрсий меттала а арадувлаш газеташ, книжкаш да, эрсий а, нохчий а, гIалгIай а меттала болх беш радиои телевидени а я.

КОММУНИЗМ хьалъяра даькъерча юкъарча гIулакхе беррига шоай низи хьнари дIа а луш, Даьхенна тешаме гIулакх деш йоккха говзал йолча интеллигенце эсар да республике болх беш. Нохч-ГIалгIай интеллигенци кийчъяра даькъе доккха новкъостал ду вошал долча кхыча къамий республикаша. Дукха ба цу республикашка юкъера а лакхера а дешар дешаш нохчийи гIалгIайи кагирхой.

Шерагара шорагa тоалуш доагIа республикерча къахьегамхой материальни а культурни а хьал.

Дерригача советски халкъий коллективни хьаькъалехи къахьегамехи, низахи хьнарехи, вежарий сана вIаши хьожаш шоайла вIаши гIо-новкъостал деш уж халкъаш хиларех хьадоьнне беркат да коммунизм хьалъяра массе даькъе а вайна карагIдаьнна Iалаьмате доккхий гIулакхаш. Алхха цхьан ший низах тайша йисача цхьанкха советски республика а лоархIа эргьяцар коммунизм хьалъяра сийлахь-доккхий декхарех. Дерригача халкъий низ вIашагIа а теха, тайп-тайпарча къамех болча итташ а бIаьш а эзараш болча наькха юкъарча къахьегамца мара иштта лоацача хана кхоачашде торо хургьяцар халкъа карагIдаьнна укх тайпара сийлахь-доккхий гIулакхаш: ахказа эри даьдача лаьттаех 42 миллион гектар хиллая дола лаьтта карадерзаделга, Куйбышевски, Волгоградски, Иркутски, Братски, Усть-Каменогорски, Мингечаурски гидроэлектростанцеш, Волго-Донски Каракумски каналаш, хьалхаь даьнна а хIанз хьалдеш латта а кхы дуккхаш а сана дола Iалаьмате доккхий гIирсаш хьалдела.

Цу тайпарча предприятешкех керда хьалдеча гIирсашкей цхьа барт бола коллективаш а хиина къахьегаш ба дуккхача тайп-тайпарча къамех бола нах. Цу тайпара гIулакхаш вай республике а да. Масала, 38 къамах нах ба «Красный молот» яхача заводе болх беш, хIаьта Наурски производственни управлене Коби ялача юрта наьпс беш вежарий сана барт тайна къахьегаш ба 26 къамах нах. Ерригача республике цхьа дезал сана шоайла барт а болаш бахаш а коммунизм хьалъяра тайп-тайпарча участникаш къахьегаш а 70 къамах нах ба.

ШИИНА карагIа мел даьннача башха-дикача гIулакхашта а кхы а гIоазагIа йолча дегIадахкара перспективашта а Коммунистически партеи Советски правительстваи хамбе безаш да советски халкъ. Советски Союзе дахача дерригача халкъашта эгара дуккхагIа эшача тайпара я партеи правительстваи политика. Керхача техника кIийлен тIа, езп-йоккха индустри дегIайоалаелга хьалхарча аргIане лоаттадарца, юрта боахам сихха айбарца, дерригача халкъа боахама химизаци ерца социалистически производство хадданза совъяккхарен тоаярен новкъа советски наькха сацаоца созуалаш дола материальни культурни хьашташ мамогга дикагIа Iалашдара тIаберзабаь ба вай партеи Советски правительстваи беррига болх. Парте, правительства, халкъа декхараш а хьашташ а цаIаш да. Цудухьа дерригача советски халкъаша, массане а цхьатарра чIоагIа могаю партеи правительстваи политика, оаьза хиле тIаэ цар чакхдоала гIулакхаш. Парте, правительства, халкъа хьашташ цу тайпара цаIаш хилар — цунца ба советски паччахьалкхен цхьанна хIамагга а бохалургбоаца низ, вайна карагIдаьннача гIулакхий «къайле», дIахо йоадача хана а Iалаьмате йоккхий лаваш кхоачашъергхилара бола тешам.

...«Коммунизм хьалъяра даькъе вайна карагIдаьннача башха-дикача толамаша, — аьлар КПСС ЦК июньски Пленуме Н. С. Хрущева, — дика къаьнох вахар чIоагIдеш болча новкъа вай латташ хилар. Нагахьа сана тахан моллагIчоа хиина а цхьан хIамаина вошта кхоачам боце, нийса кхетаде деза из фу бахьан долаш да. Таханара ди дайна ца Iеш, бIаргаго деза селхан хиннар а кхоана хургдар а. Вай сенгара дIадоладеннад, вайга фу хиннад воаш хьадаьчунца, хIанз вайга долчунца дистача, тIаккха бIаргагу вай мохк бIубенен сихха керттера декхар кхоачашдаргахьа болилга. Из да декхар кхоачашхургдолга. Из да керттердар».

ДIахо а халкъашта юкъера доттагIал чIоагIдара хадданза йоакхо а еш, сийлахь-йоккхача Ленина васкеташта тешаме йолча Коммунистически парте лира къоасам лоаттабу национализмахи шовинизмахи юхедисача гIулакхашта духьала. Цхьаболча наькха гIулакхашца, вахаре, кхетамца, оамалашца хIанз а гучаюла уж. Цу гIулакхех да ший къам кхыча къамел тIех лерхIар, къаман эгоизм, сонтал, ший къаман лоархIам совбахара кхыча къамий лоарIам хIеэнгбари, ший халкъа исторически дIадахчоа идеализаци яр, цу дIадахчун мах беча хана лелае еза партийни классовни ленински принцип йицъяйтар.

Къамий курад лелаяра, ший халкъа а цун традицей а «йовхко» ира кеп а уттаеш, цхьаболча наха юкъ-юкъе тадоах гуччахьа реакционни а халкъа духьалд а долча, цхьан хана эксплуататорий хьашташ хьаллоаттадеш хиннача гIулакхий. Цу тайпарча гIулакхех да вай республике дына логмаши Iадатий гIулакхаши леладар, кхалнаькха бокъонаш теIар, урдув, дукха истий кхувлар, пхьенаш, сагодаь ю хIама къайлакхахьар, иштта кхыдола а патриархальшинахи феодолизмахи юхейиса вица гIулакхаш.

КОММУНИЗМ хьалъяра новкъарле еш долча къаьнарча замах юхедисача ячча гIулакхашта духьала лира къоасам лоаттабара тIахьех вай парте. Цунна цхьана парте дIадех хIора къамех хоахача дикача гIулакхий, цун эргалоний ленински йоакхо еш хулгa. Къамий дикагIа йолча традицей сий а деш, цу традицей кърда тIа халкъашта юкъерча ленински доттагIлен, пролетарски интернационализма, социалистически патриотизма уйланца советски нах хьалкхебелга хьех парте.

КПСС XXII съезда исторически решенешца догаш гIоа а даьха, ший хьаькъалерча партеи цун ленински Центральни Комитетеи а Советски правительстваи а хьалхаленца бIубенеи толамеи долх Советски Союза дерригa халкъаш лаьттан тIа дерригача халкъашта Машар, Къахьегам, ПаргIато, Нийсхо, Вошал, Ираз оттадеш йола коммунизм хьалъярга.

Н. ТАВАКАЛЯН,
исторически Iилмий кандидат.

Сихбенна жа лоргаш боахкамольни комбинаташка — совх. Ставропольера жа леладераш. Укх шера тоъал дуккхагIа хиннад жа, лабораторега гIолла чакх а даьккха хьежача тоаденнад тха, дикагIа цхьалхадовккх из Ленина цIерахча тха дуттача фабрике. Биткъа хьоаса болча тхан ткъаь шийтта эзар тони кхоачаргья укх шера чакхъяккха карчул ялх бIаь тони дуккхагIа.

Сурта тIа: тха дуттача фабрике дIалхьийта тхан кипаш кийчъеш боахк Советски райпотребсоюза заготовительни контора тха склада заведующи Г. Оноприенкои маркировщица М. Нестеренкои.

В. Михалева сурт.
ТАСС фотохроника.

ЦА ЙОЙТАШ ЧУЭЦАРГЬЯ

ХАЛКЪА боахама боккха лоархIам болаш я бобови культураш. Цар хьувкъмаш лакха хул, кхачанна а фуд а эгара чIоагIагIа эшаш йола белок царех йоал. Агротехнически лоархIам а иштта боккха ба цу культурай. Фецара азот хье а увзаш, лаьтта хьаьндеш йола бактераш дегIаух цар овлашка.

Горохи кхыйола ялата бобови культураши кхееча хана эгара халагIа йола процесс цар хьувкъам чуэцача ханарвяр я. Цхьатарра кхачаш яц уж культураш, кхыметтел цхьан гаьнах летараш а тIехьен хьалхен кхач буртигаш, цул совгIа, викен горохи массаза а лаьттанна дегIала йоаш хул, цар хьалгаш вIашагIдувзаду, хIаьта цу гIулакхо кхы а халча хьу болх уш чуэцача хана.

2100 гектара тIара горохи 500 гектара тIара викен чуэца езаш да управлене боахамаш. Тха управлене дуккхача боахамий практико хьахьекхад, ялата-бобови культураш хьалхари ардари къаьста а долаш мара чуэца мегарг ца хилар. Иштта чуэцаш хилча шоазза-кхоазза хIана доаш аьнна кIеэнгагIа дов буртигаш, хIаьта комбайний балха оасарле 25—30 процент лакхлу. Хьалхари ардари къаьста а долаш чуйца уж культураш кхы йокъае ца езаш, гIаьхьача боарама хул.

Уж ца йойташ лоарара иштта лоархIам болаш да чуэцаргбола ха нийса белгалъяр а. Горох чуэца йолае еза цар гаьний лохера баьцаш IажагIъеннача а чура буртигаш чIоагIденнача а хана. Цу ханага кхаьча буртигаш эгора дезатIа а дIадийча дикагIа тIадоалаш а хул, цхьабакъда, сов тIаьла да — 35—40 процент.

Вика хьакха йолаю лохехьара кхоалагIа дакъа из IомагIъеннача хана. Кхаь-динь дийнахьа хьекха яха еза ялата-бобови культураш, хIаьта уж чуэцаш деш йола дерригa балхаш ялх-ворхI ди далалехьа чакхдаьха хила а деза. Iалаьмате дуккха хьувкъам бовргба ялата-бобови культураш ца хьоккхаш кхыметтел кхаь-динь дийнахьа тIехьаяллийтача а. Къаьстта докккха ее хул, нагахьа сана кхьча культура догIанна кIал яхача. ГIайхе ха латтача деношка Iуйрийна 11 сахьат далалехьен делкъел тIехьагIа 4 сахьат даьнначул тIехьагIен мара хьекха могаяц горохи викен. Хьекха Iоехка уж культураш цхъяккха дича а касарах ядаш сон йокъаллийта могаргьяц.

Йол хьоккхача ККУ-6, ВНИМЭСК, КСХ-2,1, ПВ-2,1 яхача косилкашца хьокх горох, царех кхы тайпа эшаш йола оатхал а елле. Бобови культураш хьоккхача ЖБН-3,5 ЖНУ-3,2 ЖНВ-3,2 яхача жаткаша а дика хьокх из.

Касарах яда бобаш хьал а эцаш, оард подборщик йоаллача СК-3, СК-4, НКУ яхача комбайнашца, хьекхачул тIехьагIа 2—3 ди даьлча, буртигаш докъаденнача а, хIаьта хьалгаш докъаденна даланза а йолча хана.

Молотилка чу буртигаш кIезигагIа атийтар духьа комбайна декаш Iо а хийце, бердо боала го минута 450 — 700 мара хургбоацаш лаьгIбу.

Шортта белок а йоалаш, доакъарийна чIоагIа дика я гороха буц. Горох чуйца аллараца аргIаш де деза цун баьцах.

Х. ЯЛХАРОЕВ,
Шаьла производственни управлене керттера агроном.

ХА ДIАЙОДАШ ЛАТТ

ХIАНЗ шортта догIа а ма хийлкодий хьажкIашта, шекара свеклана, кхыйолча а культурашта хий дилла а деэаргдац аха уйлаш йолаш ба тха производственни управлене цхьадолча боахамий кулгалхой. Нагахьа сана хIанзае хий дулларгдола харшаш ийке ца дойя ашача хана сихха хий дилла вIашIехьдаргдац. Цхьа метр хиллал хьажкIаш лакхъеннача хана тракторашца харшаш доахалургдац, хIане ельна хьажкIаш йоаергья, хIаьта кийча харшаш ца хилча хий дилла вIашIехьдаргдоацилга хоаш ца ди. Харшаш кийчдара цхьанкха хIама дац «Росси» яхача колхоси «Терски» яхача совхоси.

Ялат а чуйцачул тIехьагIа хиш деххача лаьтташ тIа мошача доакъара дIаюргйолча культурай хIанзе а уйла еза. Июни августи бетташка тха зоне йокъел отт, цудухьа хьалкхе а, хий диллача а цул тIехьагIа хий декха йиш болча а лаьтташ тIа хIае еза доакъарийна лаьрхIа йола культураш.

ДIайийнача хьажкIашта хий дуллилга во вIашIехьдаьккха леладу «ЦIе байракх» яхача колхозе а. Цу боахамерча Москаленко Ивана эано кхай тIа хIана а тIехьа кхыметтел харшаш даьха а баьннабац. Хий дилла еравалац 7 саг мара, уж а тIабувхача гIирсаца Iалашбаьбац. Харшаш доахаш агрегат я цу колхозе, царга лерттIа болх байтача дийнахьа 50 гектера тIа хий диллал харшаш даха йиш яр. Цхьабакъда, хIандалца хьадаьха харшаш 80 гектера тIа хий диллал мара дац. ВIалла а ла мегаргдолаш дац хий дуллилга иштта ледара лeладелга. Дуга долча кхашка диллачул тIехьагIа совдаьнна хий а юхе дадача кхыча кхешка дуллилга вIашIехьдаккха деза.

ХIане юхейисача хана тIагIертта къахьега деза кхашка эшаш хий диллара. ЦIаккха а дицдалийта йиш яц цунга хьежжа мара ялат а кхыйола культураш а хьувкъергйоацилга.

И. ЛАРЮШКИН,
Наурски хий дехкача система начальник.

ЯЛАТ ДIАОЗА КИЙЧА БА

ПХИ ВУТТ совгIа ха мара яц Шалински автобоахам вIашагIбелла. Шаьрача ара хьакъоастадир боахам Iобилла беза лаьтта. Шоай низаца хьайир болхлоша контора, кхыдола гIирсаш. ДIаболабелар болх.

Хьалхарча деношка дениз нийса никъ лаьцар Шалински автобоахама коллективо. Паччахьалкхен план кхоачашъелга керттера декхар хиина дIаэттар. Мукъаш кхахьара ялатан хIара бетт-бетта тIехкхоачашъеш хьабоагIа хьинар дола шофераш.

Нохч-гIалгIай автоуправлене Сунженски автобоахама шоферий, ремонташ еча болхлой, инженерий, техникий, гIулакхерча нохa керда хьадаьнна ялаташ а кхыйола юртбоахама продукташ а лерттIа дIаозилга Iалашдергда вай, аьнна цар даь кхайкарал дег тIара къобалдеш тIайицад Шалински автобоахама коллективо.

Тахан а тIехьа ялат дIаоза кийча йолаш борташ лаьхдаь а даьнна 70 автомашин я цига.

Укх шера ялат дIаозара керъдадар фуд аьнна шийга хаьттача автобоахама начальника пов. Костоева йоах:

— Укх шера оаха лаьрхIад колхозийи совхозийи кулгалхоща цхьана Ставропольски краерча «Темпжбекски» совхоза опытах машинаш хIара комбайна тIачIоагIъе. Шофери комбайнери вIаши гIо а деш цхьан сахьта а машинаш сена лаьттаргйоацаш болх Iалашбе декхарийла бу цу хьисапе гIулакх вIашIехьдаьккхача.

Т. ТУГАНОВ.

ЙИСТЕБОАЛАШ БОАХК

ВIАШАГIЪЭВАЬ дIабийна хиина зинен кепа силоса хьекха яьнна Шелковевой производственни управлене «Коминтерн» яхача колхоза Деревянко Анатолий Кирилловича кулгалду комплексни бригада. Цу балла тIа дика къахьийгар механизаторашa Стороженко Иванен Теслин Павлен. Темпаш кхы лаьгIъялий. Тахан цар тIера хIамаш чуйица даьнна лаьтташ оалача дана а. Царех хIаране сиенах 9 гектар оахар, нормах яха эзар ворхI гектар мара йоацача метте. Оахам геттара дика ду механизаторашa.

Бригада членашта дика ховраха сихагIа яьхa даьлча, шоалагIа силоса лаьрхIа дIаюаш йола хьажкIаш сихагIа дIайийна яргйолга. Цудухьа бригада дерригa низаш оахам сихагIа даь денакхара тIадерзадаьдар. Из болх дика чакхбаьккха а аьнна, бригада коллектив шоалагIа дIаюю хьажкIаш дIае йолалар.

Укх шера планах 900 гектара тIа хьажкIаш дIае езаш я бригада, царех доакъарийна лаьрхIа шоалагIа дIае езараш 475 гектар я. ХIанз керттера уйла тIаяхийтий укхаза доакъарийна лаьрхIа хьажкIаш дIаера, хIана аьлча уж хьалхагIа дIаюаш а фийг чIоагIбаланза йола хьажкIаш а тIехь дуккха моша гIад доаллаш а я. Цул совгIа, доакъарийна лаьрхIа шоалагIа дIайийна культураш хьалхагIа чуйцача боахамга йиш кул царех мукъадаьннача лаьттешка шоай хапнахьа гуйрен ялаташ дIада.

Доакъарийна лаьрхIа шоалагIа ю хьажкIаш 300 гектара тIа дIайийна яьнна пов. Деревянко бригада, эшшта аьлча бокъонца планах лаьрхIараш миссел.

«Доакъарийна лаьрхIа хьажкIаш дIайийнача хIора гектара тIера 150 центнерал кIезигагIа доацаш моша доакъар доаккхаргда оаха, — йоах Деревянко Анатоле. — Цо тхога торо хулийтаргья дебаш латте хьайбаш дикача доакъарашца шортта Iалашде».

ШоалагIа культураш дIаюача хIора денна нормаш тIехкхоачашъеш къахьег механизатора Вашиpов Салманен Гейрбеков Дакаси. Ка бола ялаташ чуйцачул тIехьагIа шоалагIа дIаюаш йола 100 гектар хьажкIаш укх гаргарча хана дIайийна оха лаьрхIад механизаторашa.

О. КОДЗОЕВ.

ЦКЪАИ АХАЗЗЕИ ДУККХАГIА

ХIАРА шерра-шера шоай отделенерча а силоса кхача отделенешкарча а хьайбашта тоъал йол кийчъю Урус-Мартала производственни управленерча «Гехинский» совхозе пов. Ю. Д. Магомаев управляющи волча 1-ча отделене.

Люцерна тIайолча кхашка лоадамбоацаш минеральни удобренешца подкормка ярах дIаихача шерашкерчул цкъаи ахаззеи дуккхагIа лакхбеннаб баьций хьувкъам укх шера. Эгара хьалха цкъа хьокхаш 500 тонн дикача люцерна аьла кийчъю отделене. Доахана Iа доаккхаргдолчча моттигашка хьатIа а еза, аргIаш а даь дIаоттаьй 250 тонн башха-дикача аьла. Йол кийчъеча хIара денна болх беш хула иттех фургон, цхьа автомашин, эшшача боараме нах. Доакъар кийчдераштa юкъе шерра социалистически кхь ларжай дика хьайкъа ялаташ чуэца ха хьаттIаккхачалехьа цкъара хьекха 200 гектара тIа дIайийна баьцаш чуйица ехар духьа.

Доакъар кийчдеча денгара денга доккхий производственни толамаш доах йол хьоккхача Батукаев Илеза, Алаев Тупе, Хасаев Iумар-Iаьлас, йол гулъеча трактористашa Мусаев Масудеи Алиев Усамеи, йол хьалтелаши аргIаш дотташи болча Дашаев Абдрахмани, Расламбеков Байда, Эльмурзаев Аломате, Мадаев Iаьлас. Цар массане а шоай заданеш 135—140 процент кхоачашъю. Совхоза производства бIаьш болча къахьегамхошта бола башха-дика хьоахам ба цар къахьегам.

А. ПАЛЬЧАК,
Урус-Мартана производственни управлене парткома инспектор парторганизатор.

Балхах дог лазаш хилча...

ТЕШШАМЕ ала йиш йолаш да, хьажкIий, шекара свеклай, гороха хьувкъама кхоа укх деношка къаст, аьна.

Ниа бола культураш дика тIаьннай Шаьла производственни управлене XX-ча партсъезда цIерахча колхоза кхашка, хIанзае дийллача догIаша новкъостал ду уж сихха дегIа яхара. Цхьабакъда, цунца цхьана йоачаша аьттув боаккх оасар чIоагIа тIадара а. Кхаш кIаьдаш оасарах цIенен хургдолаш, дIайийнача хIамашта гIулакх дика де деза механизаторашеи кхаш леладерашеи.

Культураштa гIулакх дера балхаш дика вIашIехьдаьккхад Гамбулатова Хижане кулгалдеча № 1 йолча бригада. 200 гектара тIа кхею укхана хьажкIаш Хакимов Маде механизированни звенос. Царех 150 гектар къоастаьй ялаткийна лаьрхIа хьажкIаш кхеяра, хIаьта вож юкъайиса моттиг силоса лаьрхIа уж кхеяра.

Доккха декхар да оаьнал кхоллагIча шера тIайицар: хIара гектара тIара фуьлъяьхача хьажкIий 45 центнери воах юкъедисача лаьттан хIара гектара тIара силоса мошача доакъара 50 центнери яккха.

Практически гIулакхашца кхоачашду механизаторашa лакхъ хьувкъам ахебе аьнна моаш тIайица декхараш. ХьажкIашта хIанз хьалхара культиваци яьккха йоелаш латт. Хакимов Маден цунна болх беча Ломалиев Iаьласе культиваци ечча хана балха нормаш 140 — 150 процент кхоачашду. Из дика да. Уж тайна техника [illegible].

Шекара свекла тIайолаш 165 гектар лаьтта да Гамбулатова Хижане бригада. Сатабаева Кулуй, Висаева Мингай, Абдулатова Ирабуй, Кадырова Патай [illegible] культура хоаш.

Сатабаева Кулуй свекла декхар тIайицад хIора гектара тIера 280—300 центнер шекара свекла схьаэца, хIаьта Висаева Мингай — 350 центнер. Свекла дикача яьа тIа а. Из маьхера культура свекла опыт кхача свекла лелараша дIаэца а мегаргйолаш, иштта дика я цар. МугIарашта юкъера свеклай лоргаш вIашакхеттай, хIанз механизированни обработка еш ба Албов Султани Тулуев Берсеи. ДIайийнараш а уж ба, образбома ераш а уж ба. ХIанз шоаеи культиваци яь баьннай уж. Звеной членаш шоай дапаькха букеташка хьежа баьнкаб, оасар деш ба.

Пропашной культурашта деча гIулакхах мунда мел аьна техника хIанз баьцаш хьокхача тIаерзаьй. Доахана Iа доаккхаргдолчча моттигашка аргIаш деш латт гIожача доакъарех.

Доакъараш кийчлеча дилла лагаь лоац механизатораша лаьмна ца Iеш, иштта хьажкIаш лелаерашеи свекла лелерашеи. Хьаьнала къахьегаш барашенагIа йостадаха гIерт доакъараш кийчдара балхаш. Керттердар да доакъараш чакхъа далалехьа чуйица дахар. Цул совгIа, дIайийна баьцаш хьекха мукъадаьннача кхашка шоалагIа дIае езаш доакъарийна лаьрхIа хьажкIаш я.

Иштта къахьегаш ба XX-ча партсъезда цIерахча колхоза барт тайна вахархой.

З. ВСАМБАЕВ.

ШИЙ ОАМАЛ ЙОЛА МАРЕМ

(ДУВЦАР)

■ ■

ХЬАКИМАШ чIогIа безаш яр тха председатела сесар Марем. Фу дар а хац, ше а ахархочун дезалах хьаьжна яр из, мар а лаьттанца гIулакх дерца лаьхавар цуя массаза а. Цудухьа со цецвоаккхаш дар тIеххьарча хана хьакимашн мугIарера яхи из къестабе ялар.

Ма моттаваш, со Марем йоацар кхы юрта Совета председатела сесаг йовзаиза ва. Шоана шоашта ховш ма дий къаьлача Iабеса кучаралла болх бу дукха шераш долга. Долче аз болх беча шерашка юрта Совета председатель мел хинначун сесаг а сона йовзаш яр-кх. Уж байзабецаре-м аз Маремах тамаш ца е а мегар.

Ховш да, юрт Москва яц. Тха яр санна юстара улла аIамига юрт хIаьта а. Укхаза е гостиницаш а яц, е ресторанаш а яц. Йоацаче, мича ваха веза юрта вела уполномоченни, е кхывола районера болхло бийса яккха, салаIа? Кхы мича гIорга из юрта Совета председатель волча ца вахача? Ваха моттиг-м яц.

Хьалха хиннача председатела истеша а дора хьаьшашта гIулакх-м. Хьаьша мишта вутаргва гIулакх ца деш, Дале а аз дика кхетадора царна хеташ хиннар. «Дайлахьий, Iабес, — оалар къайллагIа сога, е мара а, е хьаьшашка а ца ховийташ, — аьхар юар-м вовкъа ма яцар. Дале а цхьаккха хIама хьадайтац-кх ахкарь». Аз дика кхетадора царна хеташ хиннар. Со се волче а кIезига хиннабацар хьаьший. Сона а кIезиге хевадацар сай йоккхача сесагатара Вазипатагара лоаккъамаш. Иза-м аз деррига а Марема тIаккхача гIерташ дувцар.

— Малав из? — къайллагIа хоаттар сога Марема, со моллагIа юрта вена болхло а нийца председателца цIавахача.

— Райфинтреста инспектор...

— Им-м, районера ва из? — юкъе аккхар сона Марем, — районера хьаким... — хьалхашка уллача тIолгех ши кулг а хьекхе баргалах мукъаньшна бакъилт сайна хадай хотам лаца дIавккхаргьяр хьона.

«Гурш, гурш, гурш... цип. цип, цип», — дуза деш санна хьажкIий фийгаш хьалхашка а дехке хотамаш леца гIерташ хургьяр.

— Жи, Iабес, ха аIаьхлойла хьа, урс хьакхадахь аккхарна, — соце гонахьа йоалар, со вовцаш ше мегаргйоацаш санна. Йоалар хотамашта урс хьакха дийзача-м, вешта председателах Мамадех ше аьлча цхьа тIкъам хжметтел хотама фоарт-м дургьяцар сона. Из хIана дар а аз дIакхетадергва шо. Юрта моллагIча бакха из вале а сегах хьаким хетацар Марема, районера вена из веце. Цудухьа дар со а цо кхы дукха тергал ца вар. Вешта, ма моттаваш аз цунах дегабуам бора. Мичара Марем дика йовзеш вар со.

Хьаьшашта. аьлча а хьакимашта два хIама дIа а оттадийя, тIаккха нов тIа йоалар из. Цу хана ховкъа водар йист ца хулаш дIавохийтаргвоацар цо ведача а.

— Яьй, фу леладу Iа, Тази, — цIогIа тохаргдар шийн гIулакха йодача доалахочунга.

— Со йода..., — ше йода гIулакх хьадувцар воахо.

— Ираз яI хьа, — гарга а гIойя ладкъе оттар из. — Хьай гIулакхашта леле паргIата ма яий хьо-м... Со-м садеххка йотац хьаьшаша.

— Малав шукцига? — хоаттар доалахочо, ше яха сиха але а, ше доладоьр чекх ца даьккхача Марема ше дIайохийтаргйоацалга кхетадеш санна.

— Цига районера хьакимаш ба-кх — цхьа моллагIа дош доацар хьакимех шийна хеташ сеина йист хулар из. Айя, котамаш шелъенийний хьажа еза, сихлуртьяр хьона, ше из хоам баь яьлча, ше Тази ца соцавеш, цо ше соцаяь лоттеаш санна. Юрта цу сахьате дIайова сога овмал. Мишта йовзац из, бера хана дена беррнгаш цхьана бахаш, цхьана болх беш хилча. Марема хьакимаш чIогIа доархIашхилар а дIахайна даьнндар массанена а. Мамаде кхетадора юртахой цу гIулакхах кIалда белаш хилар. Тамаш е хIама а дар иза-м. Фу бахьан дар лоацача хана сесагаца селлара хуцам хиле? Мамади ше хьалха хиннар хилча хIаьта а. Ше цхьана вахаш хьалххийна волча юртахойл ше цхьаккха хIама арга хетацар цунна-м. Цар хьашташ кховчашделгах шийн керттера лекхар а лоархIар. Ловцца аьлча, цо кхетадора ше юрта Совета председателалла хIана хержаь.

— Наьха моарой шоай истех дог лазаш хул, — жагIа санна бIаргех хиш доалдора Марема. — Со санна ираз дайна цхьаккха а яц.

МалагIча мара могаргда сесага бIаргех хий ухаш хилча сатоха. Шоана дайна хургдац шоай истий бIаргех уха хий, цудухьа шоана атта да.

— ХIа, — кулг лостадора Мамаде. — Вахар дац яр, хIаьта...

Из сога «Хьайна хала дале а гIовелар хьо» яхалга дар. Аз-м кхетадора Мамаде дагахь цу хана фу отт. бакъда сай Вахклата бIаргех хиш ухаш хилча, аз-м дхы уж ухаргдоацаш хоадам бертбар цу дика. Фу дертдар ахий оаш?

— Яьй, сесаг, — аргдар, — нагахь уж хьай дай-цIагIара бераш хье йоацаш мегаргбац хьона моттe, цхьа шой ховча автобусо дIаюгаргья хьо. Хьай гIулакх а дийя сихха цIайола. Нагахь автобусаца яха лоаш еце, гIаш яхеча а цхьанне тамаш еггьац хьона. Из-м дацар Мамаде. Дега кIаьда хилар хургдар-кх из.

Шоашта ма хой шоана, сай йоI хила тоам бола Марем тIехьашка а хоайийя со водаш хилча мишта тоам хулар. Цу тIа а наг-нагахь юртахоша тIехьа кхоссаш бег а хилча.

— Во Iабас! — Юрта масса а миIинге хозаргдолаш цIогIа хьоктар цхьанцаволчо, шийна ца ховш санна. — Керда председатель хержав вайна?

ДегIа шалта Iеттача санна вовкъа хулар сона уж бегаш. Вешта Марем-м царех кхета а кхетацар.

— Со йовзаций царна? — хоаттар цо сога.

Фу аргдар аз цунга, сона-м дика ховра из массанена йовзилга. Яйза ца Iеш пунах а, къаьвенача дийнахьа тачанкаца из хеххаш лелача сайх а нах белнга а.

Цкъа а, шоана а бахкара дIавала дагадехадар сона цкъы из ла а ца мега. Цхьанне бехк боаккхаргбоацаш ненсе ваха а ха яр. Бакъда, говраш, говрех къаьста магацар. Бера хана деиз говраш лелаеш хьзвеннча сона, хIанз царех къаьстача се мишта вахаргва хецар.

Деррига а сона ца хийттача тайпара дика чакхдаьлар. Цхьадола хIама дагадоаццача тайпара дIанийсаьм ма хулий.

ХIирет берча а ваха цIавоагIар сон Мамади. Мелх чубиза гарга гIертта ха яр. Гонахьа латташ бола сатем цхьаккха хIамо бохабеш бацар. ДегIа тоам беш хьенхар сайран шийло мух. Йист ца хулаш Мамаде дикка ха яьккхар. «Тхьайсар-тe» — оьша юхаяьежар со.

— Сен уйла еш за хьо, председатель? — хаьттар аз Мамадега. — Ялат дика хьуакъаргйолга гуш да. Хьажал, мишта сийнъеннай аренаш, — гонахьа куьг лостадир аз.

— Цуа уйла яцар аз-м, — йист хилар Мамади. Юрта Совета [illegible] хIа на воале вертвац со... Се хьалха хиннача колхозе трактористалле юха гIоргва со. Механизатораш эшаш а ба.

— Фу хинвах вига? — цецваьлар со. Сона ховш дар юртахой Мамаде бахка раьза болга. ТIаккха малагIа бахьан да яр дIавала?

— Бахьан... бахьан. — цхьа юкъ къаьккхар Мамаде йист ца хулаш. — Сона хала да цуьнех юрта Советан юкъе латта, — аьлар цо. — Хьайна ма хой хьона е тачанка бахьан доаьш е тхона юкъе фу латт.

Со дика кхийтар хIана из дIавала гIертара бахьанах. Бахьан корта болаш дар.

ХIАНЗ тракторист а волаш болх беш ва Мамади. Сона чIогIа тоам хул районни центре Сийлен доска тIа хьалтеха доалла цун портрет массаза гу. Из дика къахьегамхо волга-м массанена ховш дар.

Марем фу деш я хете оаш? Колхоза ясленашка бакха я. ХIанз хьакимаш укаш ца хилча цун а цIагIа де хIача дац. Цхьа бер интернате дешаш да, шолагIдар шийца весле да.

Иза-м аз шитта дIадийцар шоана. Ма вийслой шоай оамал йолаш нах. Царех яр Марем. Вешта мелла хIама дайнад сона аз кучаралла болх беча укх дукхача шерашка. Писатель а варгвацар из дIаязьлa.

БАКЪДА, Марема уйле хувцаеннаяр. Хьаьший, аьлча а хьехимаш безаш хилар-м цун шийн гIулакх дар. Бакъда, цхьаькха дар кхы а вовкъагIа долаш. Каст-каста тачанка хаххе лоаш хулар из. Вазар тIа йоде а — тачанка эхаш хулар, даь-цIа йоде а — тачанка. Сона сайна ховш дукхаза къовсам баьлар Мамадеи цунн тачанка бахьан.

— Хьо даь-цIа хвувла лелаеш яц из тачанка — оалар Мамаде. Са дагардар хоаш санна. — Са сай мичай из, юрта Совета ма вий из.

А. ВЕДЗИЖЕВ.

Хьинаре къахьега а сакъердаме салаIа а хов Iаьлий-Юртарча шурий-товарни ферма доярквшта. Делкъа ха. Доахан дийтта а баьина сакъердамера аьараш лакхаш ба доярхаш. Пандар локхаш я Ш. Пугоева.

Н. Кобнашвиле сурт.

ЯЛХ ПРИЗЕР БЕЛГАЛВАЬННАВ

АМСТЕРДАМ, 22 июнь. ТАСС специальни корреспондента гроссмейстера Л. Полугаевски хоам бу:

Зональни тIехьара шахматни турнира тIеххьарча 23 турнира В. Смыслова — Б. Ларсена (Дани) центральни партий хьалхагIа хоам баьча тайпара, цхе сахьата кьосам доаттабаьнча тIехьагIа сацийтаяр кIезиг-дукха позицие совле дахча, шахматаш а болаш. Юхазенна йола Iаьрмачар пешкаш бирса ияс бар, цхьабакъда, боркъоаш хьал дайза хилча, мишта лоале оаз хайра Смыслова. Ловзар юха дIадолаьд, чул тIехьара гучадаьлар. Ларсен котвенг из вай хьюха хIама ца хьала. хIаьта соперникаш ничьена раьза хилар. Цу тайпара хьалхна бегаль цо тIехьаьнчехан Д. Бронштейна — Л. Портиша (Венгри) парте а Л. Пахман (Чехословаки) котвальнар Г. Россеттоа (Аргентина).) Б. Ивков (Югослави) — А. Фогельманна (Аргентина). С. Решевский (США) — Ф. Перезах (Куба).

Турнира результаташ укх тайпара я: Б. Ларсена, В. Смыслов, В. Спасски, М. Тала хьалхара, моллагIа, цхьаниIа, бехьаигIа моттигаш йийцар Л. Портиша (Венгри) а, И. Ивков [illegible] котвальна гIертарий турнире [illegible].

Пхоалгла моттиг яьккхай Л. Штейна — 16,5 очок, ялхалгIа — Д. Бронштейна — 16, ворхIалгIа — Б. Ивкова (Югослави) — 15, бархIалгIен кIелагIен моттигаш йийцай Л. Портиша [illegible] С. Решевски — 14,5 очок хIарана.

Ялх успехеш, цхьан межкагара йоагIа кхо моттиг хьайбаа хилар бахьан долаш, Штейн Бронштейна ялх призера юкъе ца воалаш иесе, Б. Ивкова, дIакора царна тIеххьа воагIа доаькхаьна хилара турнира, претендентий турнире лоаза болхо хьалхай. Доазол декъарча шахматистешта йоагIа пхьаьха моттиг къестаргье Решевский — Портиша матчо. Цу кхь хаваш оттаергье Дунен талнчьнта юкъерча шахматни федерацие президента Ф. Рогорда (Швеци) [illegible]

САКЪЕРДАМЕ САЛАIАРА

ДУКХА нах гуллу Наьсарен района ТIой-Юртарча культура ЦIагIа. Дукха нах гулбеннабар укхаза укх сарахьа а. ЦIен цIеча уголоке цхьабараш керда газеташ, журналаш дешаш багIа, хIаьта вожаш шахматех ловзаш ба, хьахозаи я пандара оаз.

Цхьан саьигта газет дешаш вагIа совхоза нормировщик Оалгов Салман. Цунга хаттар ду аз:

— ХIана гулбеннаб укхаза селла дукха нах, фу хургда укхаза? — аьнна.

— Фу хургда? Кино хургда, сакъердам хургба. — аьле шоп ду. Да а да ТIой-Юртара культура ЦIа юртхоашта сакъердам душ.

Цхьабакъда, аIалла тара а дацар хIанзарчоа гIулакх совхка. Кино хьоккхарал соьгIа кхы цхьаккха а хIама дацар культура ЦIагIа. Из а е хьажа а, каст-каста хедадар бахьан долаш, е ладуегIа а, сайрийнарча сеансага бераш чуахийтарах, дукха гIараш хулар. Оалангара денз хувцадиннад хIанз культура ЦIагIара сурт. Шай хан-ханнахьа а хеда ца деш а кино хьокх. Сайрийна боккхийчарна хьокхе а ца Iеш дийнахьа берашта лаьрхIа кино хьокх.

Дукха ха яц культура ЦIен директоралла Кодзоев Мухьмад хьожаваь. Эттара хьалха Мухьмада йоагIаш йола порядок оттайир культура ЦIагIа — хьалтехар цIеча уголоке лозунгаш, плакаташ, шоай хан-ханнахьа керда газеташ, журналаш кхахьа доладир.

ХIаьта кино хьоккара гIулакх а тоаделар. ХIанз культура ЦIагIа керда газеташ, журналаш дешарал соьгIа, книга хьажарал соьгIа, каст-касто лекцега, беседага ладуегIа йиш я. Культура ЦIен директор Кодзоев Мухьмада лаьрхIар ворхI сагах латта лекторски группа вIашагIйолла. Къаьстта дукха нах гулбелар ТIой-Юртарча юкъерча школа завуча нов. Кодзоев Iалихана йийшача «Ды — халкъа опиум» яхачен юртарча больница лора нов. Д. Рубановас йийшача «СССР унахцIено лорарр» яхачен лекцешка ладуегIа. Дукхача хаттарашта жоаш тийлар лектораша.

Дукхьал культура ЦIагIа бь боалаш бац болх. Каст-каста совхоза кхашка, ставашка къахьегарашта лаьрхIа плакаташ, «боевой листокаш» еракеш. Цул соьгIа культура ЦIен тайп-тайпарча кружокашка дакъа лоацачар шоай выступленеш ю. ЧIоагIа раьза ба механизатораш.

ХIанз хургйолча республикански яллагIча хьажарга чуйийна кийчо еш я культура ЦIен художественни самодеятельность. Къаьстта дика кийчо еш ба драматически, струнни кружокашка дакъа лоацаш бараш а. Царна юкъе ба юрта больница лораш: ин. Рубанова, Плигина, Резникова, дешархо Албаков Iумар-Хьажа, иштта кхыбараш а.

Каст-каста хагирхошта лаьрхIа сайренаш ю культура ЦIагIа. Цу гIулакхо дика салоIийт хагирхошна.

В. АБИЕВ.

ЮРТАХОША СИЙ ДУ ЦУН

ДУКХА нах гуллу хIара сарахьа Ачхой-Мартана юртарча библиотека. Укхаза боа. «Лермонтовский» совхоза болхлой, хьехархой, дешархой, медицина болхлой, цIен-новной. Цхьабараша чудахьа книжкаш хорж, хIаьта вожаш керда газеташ, журналаш дешаш библиотеке багIа. 1500 книжкаш дешарашта 21 эзар соьгIа книжка да. хIаьта 90 тайп-тайпара газеташ журналаш.

Юртхоша чIоагIа дукха еза шоай библиотека. Цудухьа укхава бIаргего йиш я доярна Ванкаева Марема, оалхавараш леладу Шамсева Маша, бувзама хоитора болхло Тарамов Султан, дешархой, лораш, иштта кхы а. Цар а, кхычар а дукха книжкаш дийшех укх шера. Бокхача безамца йоах цар библиотека заведующий А. Салиний цIи. Нагахьа санна юртахоша хеттеш дола книжкаш библиотеке ца хуле хьа а яздайте, из книжка библиотеке кулийт цо. Дика новкъост я А. Салина за-очно дешаш бариш а./ Дукхьал царна лаьрхIа тарзе хьаьйй.

БIаьх книжка чу а долаш дIахоа лела библиотечна вIаштIехьъ яьккхай «Лермонтовский» совхоза тракторни бригада лаьрхIа. Цо дукха новкъостел ду. Юртарча наха шоай дикагIа йола новкъост лоархI ява. А. Салчнах.

К. ВИННИК, хьехархо.

ХЬАЛХА ВА САЙРОНОВ

Самардийнехьа йистеньний «Труд» яхача республика добровольни обществa совета шахматех ловзара хьалхара моттиг яккхара яхь. Шахматех ловзаш бар хагирхой (мелавех). Сакъердаме хилар из ловзар.

ЧIоагIа къовсам эоттабаьнча тIехьагIа хьалхара моттиг яьккхай шахматех ловзара цхьоалагIа разряд йолча Грознерча мехкаьтта техникума студента Г. Сайронова. ШолагIен кхоалагIен моттигаш йийкъар хьалхара разряд йолча дешархочо В. Бриогиная мехкаьтта техникума студента М. Шапчаковски юкъе.

Июль бетта Московски областе хургйолча «Труд» общества ДОЙ центральни Совета хьолле яккхара хьажанка дакъа лоацаргда Г. Сайронови В. Бриогинов.

В. ЛАНСКОЙ.

Редактора зам. А. А. МЯКИЕВ.

ЛадувгIа

РАДИО: 6.30 — юрта болхлошта передача (гIалгIай меттала); 6.45 — концерт; 7.10 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор; 7.20 — «хоамаш»; 8.15 — «Сердало» газета оаргIонаш тIара; 8.25 — неаполитански иллей концерт. 8.45 — «Къона тIехье» яха передача (эрсий меттала); 16.05 — композитора Эшпая иллей концерт; 16.30 — керда хоамаш, гIалгIай меттала); 16.45 — «Экономика керттерча терамe» яха беседа (гIалгIай меттала); 17.15 — «Къонал» яха передача (эрсий меттала); 17.30 — керда хоамаш (эрсий меттала); 17.45 — «Коммунистически къахьегама врониселе» — яха очерк (нохчий меттала).

Хьажа

ТЕЛЕВИДЕНИ. 18.25 — Художника Лакова суртий выставка; 18.55 — ахархой телеминосе сайре (из сайре чакхьайнечул гIехьагIа хургда «Вай сагьара доттагIа» яха художественни фильм).

Город Грозне, Лермонтова улицагIа 181, хаьаш йолча граждански Штепо Прасковья Яковлевнас суде деннад Шелковской района Шелкан-Новый яхача юрта вахача цун мехкарча Штепо Полкари Парфионовачагара ше хьекхара дола дон.

Дон дуьнарда Шелковской района халкъа суде.

ПОРП IV СЪЕЗДО ШИЙ БОЛХ ЙИСТЕБАЬККХАБ

ВАРШАВА, 22 июнь. (ТАСС). Укхаза ший болх беш вах ви дийнахар Польски вIашагIхьийттача болхлой парте IV съездо. ПОРП-ага хьалале а болаш польски халкъа вараггIдаьнача сийлахьарча толамех социалистически Польша экономика а культура а дIадо а дегIайоалара перспективах доккхача маIанера хьамалах хьатадениаш хилар. Съезда делагIа цхьахьхар парте мугIараш цхьа вIашагI ювлa хиллар, ПОРП вIашагIхьийттарна наьха вовзанна хилар, марксизмо-ленинизми принципех, пролетарски интернационализма сийлахь, боккхача барилла польски коммунисташ тешаме хилар.

Съезда хержир парте кургаду органаш — 85 члена 78 кандидата хилла а волаш Централни Комитета Централни ревизионни комисси.

20-ча июне сарракха хьайийтар съезда тIеххьара заседани. Цу заседане Гомулка хоам бар ПОРП-а керда хия хержача Централни Комитета Пленум хиниа хилара, из хержаш Политбюро а вIашагIейттар, ЦК секретарнаш а. Пленума ПОРП-а ЦК секретарнаш а тIалле малана бахаб. Оратора белгалдаьккхар Политбюро берриге членаш, Политбюро членашна кандидаташ, секретараш, бертаза раьза а болаш хьалха хьадорттал хурка хилар.

ПОРП-а ЦК Хьалхара секретара тIаьхьа сакъера доца хьамалах. Хьалха бахьан дегIайоаллабар, Польски социализма экономически барарахь а керда хилар. ПОРП-а хьалха хьахьаш а белгалдаккха а партий.

Вай парте, аьлар В. Гомулка, — социалистически революци вIашагIйоаллар а социалистически строй хьабар а. Съезда хьалхьажаниан мугIара цхьа дог-дараш вIашагI цхьоала хийжа, IV съезда решешка ПОРП-а хьалха а «ГоагIагIа хьетадери» хьабар, марксистско-ленински барилла кIелха ца болхло класс, хьахьахьахашиш дIабумар а социализм хьалхара шерахь фронте керда исторически толамаш дIаха кхия. Польша оккха даьга хьалхьтаргдоа керла хила жизненна хадоккханча социализм иццешш дуггаьяр дукхба мела. хьабеча хьолсак.

Владислав Гомулка хьалхайар съезд дIакхьоалар.

Доазол декъара

ХАТТАРАШ ЖОП ДОАЦАШ ДУСАРГДА

НЬЮ-ЙОРК, 22 июнь. (ТАСС). Президент Кеннеди вер мишта хиннад тохкамбе, аьнна, вIашагIеделла Уоррена комисси селхан лоттаьмаш лелла ма хьанна хьалха 22-ча ноябре Далласе хиннача трагически гIулакхаша гувахь долаш болча вахагарь. Комиссе тIеххьара хьамбал дьор КIайча цIен хьатIара служба начальник Джеймс Роули вар.

Комиссе доклад кхаьча а йолаш ва. Кена йоазонаш деча хоамех, из хургья 30-ча июне, цул тIехьагIа из дIайохьийтаргья президента Джонсонага, тIаккха хахара а дIайовзийтаргья из.

Цхьабакъда, хIанзахьа а цун вывода хьалхахьа а хеста а ец. Ассошиэйтед Пресс яхача агентства вашингтонски корреспондента язду, доклад «хургьяр», аьнна хетачох, цо ше мара кхы сагь декъа а воацаш Ли Харви Освальд ва президент вийнар, хаьаш йоа ФБР-ен болицен версе бакъьен хургья».

Уоррена комиссе болх бу хIанзахьа воркI бутт баьннаболахьа а, 88 тешагара лотьтаьмаш айладоллаштехьа а, кхь а 313 сагагара лотьтаьмаш кхьчадоллаштехьа а цо жон денааддаш эттара геттера къезача тайпара США президент верна дийзаа дукхача американцашна а, хIаьта кхетта ВIашагIхийттача Штатий доазонел арахьара гIорбаьнна болча юристашен журналистешен деш долче хаттаргашта.

Къел хилара бехке бараш

КАРАКАС, 22 июнь. ТАСС-а корреспондента Серапидо Гарсиа Понсе хоам бу:

Керттера акийонер американски миллиардер Нельсон Рокфеллер а волаш бола порошком фурахьара тIахьабадаш лоттабеча концерна Маракайбо яхача Iахала хийтай 30 эзар литр шура, яхаш хоаншаш цу Венесуэльски газеташа, цу продукта маьлхь чуйнелха из дахийтар дукха ала из.

Из гIулакх кхьта дolча хана хьачан керттера продукташ эза торо йоацаш бa агарава Венесуэльехь. Уавиi'ено лорара министерствас 818 сат вежна Венесуэле. Укх шера хьачан хIахаь хилланза лелум эзарроа бе боах ца кхоаге дийзаа кодала Iазза кхы а дукагIча нахаш га кховарча.

Монополеша леладу тийша балхаш бакьен болаш хаха хилаз на йоаазар хIамаш сихха езаь. Прогрессивни болча экономически гIозараша белгалдоах хIамаш махьаш кхь дIахо а дерзаргдоаш. Моттегарча олигархеза монополеш венесуэльски хаалкъа къелн Iазала хиилла йоа бохьааш бехаборааш — мехка чухь шоай лоIамее болх беш мел болча хана тургахьша.

РОСТОВ-на-ДОНУ. Дог гIоадеаккхаш йола замин белгаьо «ШоллагIа призивни» йоаш бола нах тIа-тIа дукхагIа хулаш латт вайшта. Октябрьски революце цIерахча химически завода дукхаьча болхлой иштта бешаш тIабакха а музыка.

ДикагIа хьан бу ихаш, къуоса а къуоса, хистaмна болх беш я барт тайна коллектив — самилтеа хьалболахче ленз плана соьгIа из мадан сома махаа продукци арахийди цо. Башха-дика тIахьхетама симфони еияй из, хIай?

ХIаьта сайренашкахьа самодеятельни сценашка ехаш бокхьона йола музыка хул. Масала, заводски эстрадни оркестра юкъе турба локкхаш из слесарь Горьков Юрий. Цхьавкха концерт долаш нагахьа байеа-хоза баритон йолаш вола инженер Медведский Михаила дакъа ца доацаш. Къаьстта дика а ю локкхаш йола «Химикий марш».

СУРТА ТIА: аьтехьа, — цхьаболыкин цеха слесарь Горьков Юрий. Аьрдехьа — завода эстрадни оркестра труба локхаш а Ю. Горьков.

В. Турбина сурт.

ТАСС фотохроника.

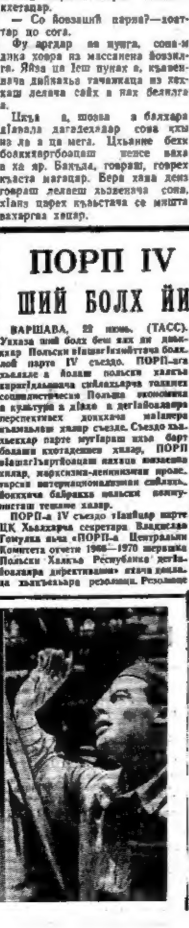

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, ЦIеча фронтовоий улица, 13. Телефонаш: редактора цхь.—2-07-81; болхлочака секретара—2-45-48; партийни бахьара, промышленности, оалхавараш, культурани бахьар, хаьтенаш отдела—3-89-72.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 13. Телефоны: зам. редактора — 2-07-81; ответственного секретаря — 2-45-48; отделов партийной жизни, промышленного, сельскохозяйственного и писем — 3-89-72.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революции проспект.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», Проспект Революции.

Э 08517. Заказ № 3564.